

Forslag til endringer i enhetsregisterloven, foretaksregisterloven, foretaksnavneloven

mv. (avgivelse av fødsels- og d-nummer fra
Enhetsregisteret og Foretaksregisteret, registrering av
enkelpersonforetak, endringer i reglene om foretaksnavn)

Forslag til endringer i enhetsregisterloven, foretaksregisterloven, foretaksnavneloven mv. (avgivelse av fødsels- og d-nummer fra Enhetsregisteret og Foretaksregisteret, registrering av enkeltpersonforetak, endringer i reglene om foretaksnavn)

Innhold

1	Hovedinnholdet i forslaget.....	2
2	Kort om Enhetsregisteret og Foretaksregisteret	4
2.1	Enhetsregisteret	4
2.2	Foretaksregisteret.....	5
3	Avgivelse av fødselsnummer og d-nummer fra Enhetsregisteret og Foretaksregisteret	6
3.1	Gjeldende rett.....	6
3.2	Behov for større adgang for Enhetsregisteret og Foretaksregisteret til å avgi fødselsnummer og d-nummer.....	7
3.3	Departementets forslag	9
4	Registrering av enkeltpersonforetak.....	10
4.1	Gjeldende rett.....	10
4.2	Endringer i reglene om registrering av enkeltpersonforetak	15
4.3	Departementets vurderinger og forslag.....	16
5	Utforming og registrering av foretaksnavn.....	20
5.1	Innledning.....	20
5.2	Gjeldende rett.....	22
5.3	Erfaringer med regelverket	24
5.4	Behovet for endringer	26
5.5	Departementets forslag	27
6	Endringer for å gjøre lovteksten teknologinøytral	31
7	Økonomiske og administrative konsekvenser	31
7.1	Innledning.....	31
7.2	Konsekvenser for næringslivet.....	32
7.3	Konsekvenser for offentlig forvaltning	34
8	Merknader til de enkelte bestemmelsene i høringsforslaget.....	36
8.1	Endringer i enhetsregisterloven	36
8.2	Endringer i foretaksregisterloven	36
8.3	Endringer i foretaksnavneloven	37
9	Forslag til lovendringer.....	39
10	Forslag til forskriftsendringer.....	41

Hovedinnholdet i forslaget

Nærings- og fiskeridepartementet legger med dette frem forslag til flere endringer i registerregelverket og i foretaksnavneloven. Forslagene legger blant annet til rette for bedre utnyttelse av de mulighetene økt digitalisering gir.

De foreslåtte endringene i enhetsregisterloven og foretaksregisterloven gjør at Enhetsregisteret og Foretaksregisteret kan avgi korrekte opplysninger om rolleinnhavere i foretak. Reglene vil med dette forslaget bli bedre harmonisert med folkeregisterloven. Departementet legger også frem forslag om enklere regler for registrering av enkeltpersonforetak, og foreslår endringer i reglene om foretaksnavn. Nærings- og fiskeridepartementet legger frem forslag til:

- endringer i lov 3. juni 1994 nr. 15 om Enhetsregisteret (enhetsregisterloven)
- endringer i lov 21. juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak (foretaksregisterloven)
- endringer i lov 21. juni 1985 nr. 79 om enerett til foretak og andre forretningskjennetegn mv. (foretaksnavneloven)
- endringer i forskrift 9. februar 1995 nr. 114 om registrering av juridiske personer m.m. i Enhetsregisteret
- ny forskrift om krav til foretaksnavn

Forvaltningens kommunikasjon med innbyggere og næringsliv skal normalt skje gjennom digitale, nettbaserte tjenester som skal være trygge, helhetlige, brukervennlige og universelt utformet. Målet er at offentlig sektor skal tilby brukerne digitale tjenester som er enkle å bruke, effektive og pålitelige. På den måten kan brukernes møte med det offentlige oppleves sammenhengende og effektivt, som én digital offentlig sektor.¹ I Hurdalsplattformen på side 15 står det at regjeringen vil gjennomgå det norske lovverket med mål om å identifisere og fjerne hindringer for digitalisering. Enhetsregisterloven og foretaksregisterloven er ikke utformet med tanke på at de skal legge til rette for økt digitalisering. Brønnøysundregistrene har kartlagt mulige endringer i regelverket for Enhetsregisteret og Foretaksregisteret.

Flere av forslagene i høringsnotatet vil kunne bidra til at offentlig sektor kan utnytte potensialet i digitalisering til å lage brukervennlige tjenester, ved at regelverket legger bedre til rette for deling av data som myndighetene har samlet inn. Dette vil bidra til en mer effektiv forvaltning, mer brukervennlige tjenester og dermed legge til rette for økt samlet verdiskaping.

Enhetsregisteret og Foretaksregisteret avgir opplysninger om personer med en rolle i en virksomhet til brukere av registerinformasjon. Fødselsnummeret og d-nummeret kan ikke avgis. Folkeregisteret kan imidlertid avgi fødselsnummer og d-nummer, slik at informasjonen som avgis blir koblet til korrekt person. Departementet foreslår derfor å utvide Enhetsregisterets og Foretaksregisterets adgang til å gi offentlige myndigheter mfl. tilgang til fødselsnummeret og d-nummeret til fysiske personer som har en rolle i en virksomhet. Formålet med forslaget er at offentlige myndigheter og virksomheter, private virksomheter som utfører oppgaver på vegne av det offentlige, og finansforetak, som i dag får fødselsnummer og d-nummer fra Folkeregisteret, skal få den samme identifikasjonen av rolleinnhavere fra Enhetsregisteret og Foretaksregisteret.

Endringene vil gjøre det mulig å overføre komplett rolleinformasjon fra registrene. Komplette rolleinformasjon betyr både korrekt identifisering av rolleinnhavere og økt kvalitet på opplysningene for den

¹ Digitaliseringsrundskriv, Nr: H-5/21, 11. januar 2022

som mottar og bruker informasjonen. Når det ikke er tvil om hvem som har en konkret rolle, slipper virksomhetene selv å finne knytningen mellom navnet på rolle innehaver og samme person med fødselsnummer eller d-nummer fra Folkeregisteret. Dette er ressursbesparende for de som mottar og gjenbraker denne informasjonen. Endringen vil også bety økt tillit til at opplysningene er korrekte, og reduserte utgifter for offentlige og private aktører. Både hver for seg og samlet vil endringene gi samfunnsøkonomiske gevinster. Forslaget til endringer i enhetsregisterloven og foretaksregisterloven er omtalt i kapittel 3.

Departementet foreslår også at reglene for registrering av enkeltpersonforetak endres, slik at det ikke lenger skal være registreringsplikt for enkeltpersonforetak i Foretaksregisteret. Samtidig foreslås det både å opprettholde dagens regler om at virksomheter som registreres i et tilknyttet register, også skal registreres i Enhetsregisteret, og at enkeltpersonforetak kan registrere seg frivillig i Foretaksregisteret hvis innehaver ønsker det. Formålet med forslaget er å oppdatere gammelt regelverk som i liten grad er tilpasset den form for virksomhet som i dag drives i enkeltpersonforetak. Samtidig er målet å gjøre regelverket enkelt å forstå og bruke. Det legges også frem forslag om at det bare skal kunne registreres ett enkeltpersonforetak for én og samme fysiske person. Dette forslaget krever en endring i forskrift om registrering av juridiske personer m.m. i Enhetsregisteret. Departementets forslag er omtalt i kapittel 4. I tillegg legger departementet frem forslag til endringer i foretaksnavneloven, endringer i forskrift om juridiske personer m.m. i Enhetsregisteret og forslag til en ny forskrift til foretaksnavneloven. Blant annet foreslår departementet at norske filialer av utenlandske virksomheter (i EU-retten betegnet som «branch») som skal registreres i Norge, skal bruke betegnelsen NUF i navnet. Det blir også foreslått at utenlandske filialers navn skal bestå av det utenlandske foretakets navn og organisasjonsform. Formålet med forslaget er at regelverket skal gi tredjeparter mer relevant informasjon om den norske filialen av den utenlandske virksomheten. Departementet foreslår også at alle foretaksbetegnelser skal stå til slutt i foretaksnavnet, og at foretaksnavnet skrives inn i Enhetsregisteret med bruk av både små og store bokstaver etter virksomhetens eget ønske. Forslagene til endringer i reglene om foretaksnavn er omtalt i kapittel 5.

I kapittel 6 foreslås det enkelte endringer i foretaksregisterloven og enhetsregisterloven for å gjøre disse teknologinøytrale.

Kort om Enhetsregisteret og Foretaksregisteret

Enhetsregisteret

Enhetsregisteret ble opprettet i 1995, og samler informasjon om virksomheter i ett sentralt register. Enhetsregisteret reguleres av enhetsregisterloven med forskrifter. Formålet med enhetsregisterloven er å «fremme effektiv utnyttelse og samordning av offentlige opplysninger om juridiske personer², enkeltpersonforetak og andre registreringsenheter gjennom regler for oppretting, organisering og drift av et landsdekkende enhetsregister», jf. enhetsregisterloven § 1. Før Enhetsregisteret ble etablert, var det ingen felles entydig identifikator for virksomheter. Det var stor grad av dobbeltrapportering for brukerne, og det var liten kontakt mellom de offentlige virksomhetene som samlet inn opplysninger om virksomheter.

Enhetsregisteret registrerer grunndata om virksomhetene, og tildeler det unike nisifrede organisasjonsnummeret. Enhetsregisteret er også sammen med blant annet Folkeregisteret, Altinn og ID-porten en av de nasjonale felleskomponentene som bidrar til å gi innbyggerne mer enhetlige digitale tjenester på tvers av forvaltningen. Det at Enhetsregisteret er en nasjonal felleskomponent innebærer at opplysningene i registeret skal gjenbrukes, og fungere som en byggekloss i utviklingen av de digitale tjenestene i forvaltningen.

Grunndata er basisopplysninger om virksomheter, for eksempel navn, adresse, aktivitet, organisasjonsform og organisasjonsnummer. Ved at Enhetsregisteret registrerer grunndata om virksomheter, meldes opplysningene én gang, og virksomhetene slipper å melde de samme opplysningene flere ganger. Disse opplysningene brukes i stor skala både på tvers av forvaltningen og av private aktører, og gjenbruk av grunndata bidrar til å redusere antallet opplysninger som næringsdrivende må sende inn til det offentlige. Enhetsregisteret bidrar på denne måten til forenkling både for virksomhetene og offentlig forvaltning. Når Enhetsregisteret deler grunndata om virksomheter, bidrar det til gode tjenester både for virksomhetene og offentlig forvaltning.

Det nisifrede organisasjonsnummeret gir hver enkelt virksomhet en unik identifikator som skal brukes av virksomheten, og kan gjenbrukes av alle. Det unike organisasjonsnummeret gjør det enkelt å utveksle opplysninger. Dette er sentrale elementer i en digitaliseringsvennlig forvaltning. Det følger også av lov 6. juni 1997 nr. 35 om Oppgaveregisteret § 5 at det offentlige plikter å samordne sin innhenting av opplysninger og oppgaveplikter fra næringslivet. Organisasjonsnummeret gjør det praktisk mulig å redusere innsamling av oppgaveplikter.

Enhetsregisterloven § 4 regulerer hvilke virksomheter som er registreringspliktige. En virksomhet skal registreres i Enhetsregisteret dersom den registreres i et tilknyttet register. Et tilknyttet register er et register som etter lov, har rett og plikt til å bruke grunndata fra Enhetsregisteret, jf. enhetsregisterloven § 11. De tilknyttede registrene er i dag NAV Aa-registeret (arbeidsgiverdelen av Arbeidsgiver-/arbeidstakerregisteret), Foretaksregisteret, Stiftelsesregisteret, Merverdiavgiftsregisteret (MVA-registeret), Statistisk sentralbyrås Virksomhets- og foretaksregister, Skattedirektoratets register over upersonlige skatteyttere og Konkursregisteret, jf. enhetsregisterloven § 2 bokstav b.

Enhetsregisteret skal straks tilgjengeliggjøre registrerte opplysninger for det tilknyttede registeret som har behov for dem, jf. enhetsregisterloven § 21. De tilknyttede registrene skal også forsyne Enhetsregisteret med opplysninger, jf. enhetsregisterloven § 13. Om virksomheten er registrert i MVA-registeret eller hvor mange ansatte det er i virksomheten, er eksempler på opplysninger som registreres

² En «juridisk person» er et rettssubjekt som ikke er en fysisk person.

og deles. I tillegg er opplysningene i Enhetsregisteret (bortsett fra fødselsnummer og d-nummer) offentlig tilgjengelige for enhver som ønsker informasjon om en virksomhet, jf. § 22 andre ledd.

Enhetsregisteret avgir data på ulike måter, blant annet i sanntid (som åpne data). Enhetsregisteret leverer også informasjon om daglige endringer i registeret til en rekke aktører i offentlig forvaltning og privat sektor.

Foretaksregisteret

Foretaksregisteret ble opprettet i 1988, og har videreført funksjonene til de tidligere nærmere 100 forskjellige lokale handelsregistrene. Foretaksregisteret har ansvar for registrering av alle norske og utenlandske næringsdrivende foretak i Norge.

Formålet med Foretaksregisteret er å samle opplysninger om næringsdrivende virksomheter.

Foretaksregisteret sørger for at opplysninger om foretaksnavn, ansvarsform, eiere, ledelse, fullmaktsforhold osv. er offentlig tilgjengelige. Registeret gir legitimasjonsvirkninger og økonomisk oversikt, og bidrar til trygghet i næringslivet. Registeret er en kilde for alle som trenger opplysninger om aktørene i norsk næringsliv.

Foretaksregisterloven § 2-1 nr. 1–12 lister opp hvilke foretak som plikter å registrere seg i Foretaksregisteret. Dette gjelder blant annet aksjeselskaper, samvirkeforetak, næringsdrivende stiftelser, kommunale foretak, foreninger som driver næringsvirksomhet, og noen enkeltpersonforetak med visse kjennetegn. Registrering i Foretaksregisteret gir blant annet foretaket rett til foretaksnavnet, firmaattest som legitimasjon overfor långivere, tinglysnings-, avgifts-, og tollmyndigheter og legitimasjon for utøvende personer i et foretak (rolle innehavere). Registrering i Foretaksregisteret gir også den næringsdrivende mulighet til å pantsette driftstilbehør og varelager, jf. lov 8. februar 1980 om pant § 3-5 a.

Selskaper, samvirkeforetak, foreninger, stiftelser og enkeltpersonforetak mfl. som er registrert i Foretaksregisteret, blir også registrert i Enhetsregisteret jf. enhetsregisterloven § 4.

Avgivelse av fødselsnummer og d-nummer fra Enhetsregisteret og Foretaksregisteret

Gjeldende rett

Fødselsnummer og d-nummer registreres i Enhetsregisteret og Foretaksregisteret

Fysiske personer som registreres med roller i virksomheter som er registrert i Enhetsregisteret eller Foretaksregisteret, registreres med navn, adresse og enten fødselsnummer eller d-nummer, jf. enhetsregisterloven § 7 og foretaksregisterloven § 3-7 andre ledd. Eksempler på roller er daglig leder, styremedlem, kontaktperson og signaturberettiget i en virksomhet. For organisasjonsformen NUF, som er norske filialer av utenlandske virksomheter, registreres eventuelle styremedlemmer og daglig leder i den norske filialen. Se om NUF i punkt 5.3.2.

Når virksomhetene sender inn meldinger til Enhetsregisteret eller Foretaksregisteret, må meldingen inneholde fødselsnummeret eller d-nummeret til de rolle innehaverne som skal registreres. For å verifisere at oppgitt fødselsnummer eller d-nummer er korrekt, kontrolleres opplysningene opp mot Folkeregisteret. Fødselsnummer eller d-nummer fastsetter identiteten til de personer som blir registrert med roller i Enhetsregisteret og Foretaksregisteret.

Utenlandske statsborgere som ikke har norsk fødselsnummer, kan få et såkalt d-nummer fra Skatteetaten. D-nummeret identifiserer utenlandske statsborgere på tilsvarende måter som et norsk fødselsnummer. I noen sammenhenger er det nødvendig å kreve fysisk fremmøte for å kunne gjennomføre en tilstrekkelig kontroll, og identifisere en utenlandsk statsborger. Det går frem av registreringen i Folkeregisteret om en person er identifisert med personlig fremmøte eller ikke. Fysisk fremmøte antas å gi en identifikasjon som i de fleste tilfeller er sikrere enn der identitet kontrolleres kun basert på innsendte dokumenter. Om identiteten er kontrollert ved fremmøte kan derfor være avgjørende for tilgang til en rekke rettigheter om identiteten. Det er den offentlige eller private virksomheten som tilbyr en tjeneste, som bestemmer om identiteten må være kontrollert ved fremmøte for å få tilgang på deres tjenester.

Avgivelse av fødselsnummer og d-nummer fra Folkeregisteret

Folkeregisteret inneholder grunndata om personer, og er det sentrale registeret over personer som er bosatt i Norge eller som har en tilknytning til Norge som gjør at de trenger et administrativt identifikasjonsnummer her. Folkeregisteret er i likhet med Enhetsregisteret en nasjonal felleskomponent, og en av de nasjonale byggeklossene for utvikling av offentlige digitale løsninger. Folkeregisteret er en del av Skatteetaten.

Lov 9. desember 2016 nr. 88 om folkeregistrering (folkeregisterloven) § 2-1 og § 2-2 gir regler om hvem som skal registreres i Folkeregisteret og få tildelt fødselsnummer eller d-nummer. Fødselsnummer og d-nummer er ikke taushetsbelagte opplysninger, jf. folkeregisterloven § 9-1 andre ledd.

Ifølge folkeregisterloven § 10-1 første ledd kan enkelte mottakere få utlevert ikke-taushetsbelagte opplysninger fra Folkeregisteret elektronisk gjennom lister basert på fødselsnummer og d-nummer. Dette er offentlige myndigheter og virksomheter, private virksomheter som utfører lovpålagte oppgaver eller oppgaver på vegne av det offentlige, og finansforetak. Finansforetak er virksomheter som har konsesjon etter lov 10. april 2015 nr. 17 om finansforetak og finanskonsern (finansforetaksloven) kapittel 2, jf. forskrift 14. juli 2017 nr. 1201 til folkeregisterloven (folkeregisterforskriften) § 10-1-1 første ledd.

Enhetsregisteret og Foretaksregisteret er offentlige myndigheter, og kan dermed få utlevert fødselsnummer og d-nummer fra Folkeregisteret.

Bestemmelsen i § 9-1 andre ledd om at fødselsnummer og d-nummer ikke er taushetsbelagte opplysninger, viderefører folkeregisterloven av 1970 § 13 første ledd andre punktum. Bestemmelsen i § 10-1 første ledd om adgang til å utlevere opplysninger som ikke er taushetsbelagte, viderefører folkeregisterloven av 1970 § 14 og folkeregisterforskriften § 9-3 og § 9-3a.

Avgivelse av fødselsnummer og d-nummer fra Enhetsregisteret og Foretaksregisteret

Enhetsregisterloven § 22 og foretaksregisterloven § 8-1 regulerer hvilke opplysninger Enhetsregisteret og Foretaksregisteret kan avgi til andre.

Enhver har rett til å få tilgang til opplysninger som er registrert i Enhetsregisteret, jf. enhetsregisterloven § 22 andre ledd. Dette gjelder likevel ikke fødselsnummer og d-nummer. Etter gjeldende lov har bare tilknyttede registre, offentlige myndigheter og kredittopplysningsforetak som har avtale godkjent av Datatilsynet, tilgang til opplysninger om rolle innehaveres fødselsnummer og d-nummer fra Enhetsregisteret. Private virksomheter som utfører lovpålagte oppgaver eller oppgaver på vegne av det offentlige og finansforetak, får ikke tilgang til rolle innehaveres fødselsnummer og d-nummer fra Enhetsregisteret.

Enhver har også rett til å gjøre seg kjent med det som er registrert i Foretaksregisteret, med unntak for fødselsnummer og d-nummer, jf. foretaksregisterloven § 8-1. Foretaksregisterloven åpner ikke for en utvidet tilgang til rolle innehaveres fødselsnummer og d-nummer, slik enhetsregisterloven gjør. For opplysninger som er registrert i Foretaksregisteret, er bestemmelsen om innsyn dermed mer begrenset enn i enhetsregisterloven. Personer som er registrert med en rolle i Foretaksregisteret, vil imidlertid også være registrert med de samme opplysningene i Enhetsregisteret.

Folkeregisterloven åpner dermed for at Folkeregisteret kan avgi fødselsnummer og d-nummer til flere aktører enn det Enhetsregisteret og Foretaksregisteret har adgang til.

Behov for større adgang for Enhetsregisteret og Foretaksregisteret til å avgi fødselsnummer og d-nummer

Reglene om avgivelse av fødselsnummer og d-nummer er ikke harmonisert

Dagens regler betyr at offentlige virksomheter som får data med fødselsnummer og d-nummer fra Folkeregisteret, ikke får de samme opplysningene når de får data om rolle innehavere fra Enhetsregisteret eller Foretaksregisteret. Opplysningene om rolle innehavere fra Enhetsregisteret og Foretaksregisteret mangler altså den unike identifikatoren som kobler opplysningen til den personen som opplysningene gjelder.

Når rolle innehavere bare blir identifisert med navn og fødselsdato må virksomhetene som mottar opplysningene, selv identifisere vedkommende med informasjonen om fødselsnummer og d-nummer fra Folkeregisteret. Dagens regler fører dermed ikke til en effektiv bruk av opplysningene i Enhetsregisteret og Foretaksregisteret.

Mangelen på en unik identifikator kan føre til feil som kan skade både den opplysningen gjelder og andre brukere. Blant annet kan det føre til at feil person blir identifisert, og dermed feilaktig koblet til en registrert virksomhet. Kobling av opplysninger om en person som har en rolle og den unike identifikatoren som fødselsnummeret og d-nummeret er, vil sikre kvaliteten i de digitale tjenestene som baseres på bruk av disse opplysningene. Det er viktig både for den opplysningen gjelder og for brukerne at opplysninger som hentes fra ulike registre, kobles riktig og effektivt.

Etter departementets vurdering er det vesentlig at brukerne har tillit til at opplysningene som avgis fra Enhetsregisteret og Foretaksregisteret, er korrekte. For eksempel bruker finansnæringen opplysninger om rolleinnhavere i arbeidet mot hvitvasking og annen økonomisk kriminalitet. Et annet eksempel er maskinelle oppslag mot Enhetsregisteret og Foretaksregisteret for å finne ut hvilke personer som kan forplikte en virksomhet på grunnlag av signatur eller prokura. Tjenesten bidrar til samhandling og effektivisering for ulike brukere, slike som leverandører og banker, og er tilgjengelig for alle via åpne data fra Enhetsregisteret og Foretaksregisteret³.

Når data om fødselsnummer og d-nummer ikke kan deles på samme måte fra ulike offentlige registre, er det ikke lagt til rette for deling av data som én sammenhengende tjeneste. Det hindrer også at man kan dra nytte av det samhandlings- og effektiviseringspotensialet digitaliseringen gir mulighet til.

Folkeregisteret er som nevnt over, den nasjonale felleskomponenten for grunndata om personer. Hvis det ikke er særskilte behov for å regulere avgivelse av fødselsnummer og d-nummer fra Enhets- og Foretaksregisteret annerledes enn avgivelse av den samme opplysningen til de samme mottakerne fra Folkeregisteret, tilsier ønsket om en mer effektiv offentlig sektor, at regelverkene for avgivelse av fødselsnummer og d-nummer bør være like.

Personvernrettslige spørsmål

Identiteten til de fysiske personene som skal ha roller i virksomheten, verifiseres ved at fødselsnummer eller d-nummer føres inn i Enhetsregisteret og Foretaksregisteret. Som beskrevet i punkt 3.1.1 over, er dette lovregulert i enhetsregisterloven og foretaksregisterloven.

Regler om identifikasjon av fysiske personer og avgivelse av den unike identifikatoren (publisitet) er også en del av Norges forpliktelser etter EØS-avtalen. I fortalen punkt (2) og (3) til direktiv 2009/101/EF⁴ står det at særlig hensynet til tredjepart og vernet av tredjeparts interesser krever offentlighet om identiteten til de personer som kan forplikte selskapet. Tredjepart er i denne sammenheng enhver som har interesse i opplysninger om hvilke personer som har tillitsverv og kan forplikte selskapet. Selv om dette direktivet gjelder for aksjeselskaper, er disse prinsippene ansett som allmenngyldige også for andre sammenslutningsformer. Vern av tredjeparts interesser skal derfor også tas hensyn til når opplysninger føres inn i Enhetsregisteret og Foretaksregisteret.

Lov 15. juni 2018 nr. 38 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) gjennomfører personvernforordningen⁵ i norsk rett. Det følger av personopplysningsloven § 12 at fødselsnummer og andre entydige identifikasjonsmidler bare kan «behandles når det er saklig behov for sikker identifisering og metoden er nødvendig for å oppnå slik identifisering». All behandling av personopplysninger må ha et rettslig grunnlag for å være lov. Dette slås fast i personvernforordningen artikkel 6, hvor ulike alternativer til rettslig grunnlag er listet opp. Virksomheten må derfor ha identifisert om det finnes et behandlingsgrunnlag før opplysningene hentes inn. Hvis ikke det finnes, er bruken av personopplysningene ulovlig.

³ Digital kontaktinformasjon og fullmakter for virksomheter og finansnæringen

⁴ Råds- og parlamentsdirektiv om samordning av de garantier som kreves i medlemsstatene for selskaper omfattet av EU-traktaten art 48, til beskyttelse av selskapsdeltagere og tredjepersoner, slik at medlemsstatenes krav blir like byrdefulle (2009/101/EF). Direktivet kodifiserer endringer i publisitetsdirektivet 1. selskapsrettsdirektiv (68/151/EØF) registrering og offentliggjøring av opplysninger.

⁵Forordning (EU) 2016/679 om vern av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger

Spørsmålet om personopplysningsloven setter en begrensning i adgangen til å utlevere fødselsnummer eller d-nummer, ble drøftet i Prop. 164 L (2015–2016) *Lov om folkeregistrering* i punkt 18.4.3. Når det gjelder tilgjengeliggjøring av fødselsnummer eller d-nummer til «offentlige myndigheter og private virksomheter som utfører lovpålagte oppgaver eller oppgaver på vegne av det offentlige», ble det i proposisjonen lagt til grunn at det er i samsvar med personopplysningslovens bestemmelser om bruk av fødselsnummer, fordi det er nødvendig for å oppnå sikker identifisering.

Etter departementets vurdering er det på samme måte nødvendig å kunne utlevere opplysninger om fødselsnummer og d-nummer fra Enhetsregisteret og Foretaksregisteret for å oppnå sikker identifisering av rolleinnhavere. Når flere sett data settes sammen, er det bare den unike identifikatoren som gir rett kobling til rett person. Sikker identifikasjon er viktig både av hensyn til tredjepart og personen opplysningen gjelder. Avgivelse av rolleinformasjon uten den unike identifikatoren kan føre til at rolleinformasjon kobles til feil person.

Personopplysningslovens regler er i samsvar med det som gjelder i EU-retten. De selskapsrettslige reglene i EU forutsetter som nevnt at tredjepart kan gjøre seg kjent med hvilke personer som har ansvarlige roller og kan forplikte selskaper. Dette gjelder også for foretaksregistrering og annen rettmessig bruk hvor det formidles opplysninger fra Enhetsregisteret og Foretaksregisteret som settes sammen med andre opplysninger. Reglene i personvernforordningen skal sikre at personopplysninger har beskyttelse, og at offentliggjorte opplysninger er korrekte der de er tilgjengelige.

Felles selskaps- og foretaksregistreringsregler for EØS-området innebærer også at det er tilgang til opplysninger om norske og andre medlemslands foretak. Siden 2017 er det lagt til rette for digital tilgang med løsningen Business Registers Interconnection System (BRIS). Oppslag i BRIS foregår i e-justice-portalen på nettsidene til Den europeiske union⁶.

Departementets forslag

Etter Nærings- og fiskeridepartementets vurdering er det behov for å legge til rette for at Enhetsregisteret og Foretaksregisteret kan avgi informasjon om den korrekte identiteten til personer som er registrert med roller til flere mottakere enn det som er tillatt i dag.

Departementet foreslår derfor at enhetsregisterloven § 22 endres, og at foretaksregisterloven får en ny § 8-1a, slik at Enhetsregisteret og Foretaksregisteret kan avgi rolleinnhaveres fødselsnummer eller d-nummer til *de samme mottakerne* som kan få tilgang til denne informasjonen fra Folkeregisteret etter folkeregisterloven § 10-1 første ledd. Forslaget innebærer en utvidelse av hvem som kan få opplysninger om fødselsnummer og d-nummer fra Enhetsregisteret og Foretaksregisteret. Reglene for avgivelse av fødselsnummer og d-nummer i enhetsregisterloven og foretaksregisterloven vil dermed tilsvare folkeregisterloven § 10-1 første ledd.

En effektiv offentlig ressursbruk innebærer at offentlig sektor skal utnytte potensialet i deling av data, og bruke data til å lage brukervennlige tjenester. Etter departementets vurdering vil forslaget bidra til å utnytte dette potensialet.

Endringsforslagene vil gjøre det mulig å overføre komplett rolleinformasjon fra Enhetsregisteret og Foretaksregisteret til de aktuelle mottakerne. Komplett rolleinformasjon betyr både korrekt identifisering og økt kvalitet på opplysningene for den som mottar og bruker informasjonen. Når det ikke er tvil om hvem som innehar den konkrete rollen, slipper virksomhetene selv å finne knytningen mellom rolleopplysningene og fødselsnummer eller d-nummer fra Folkeregisteret. Dette er ressursbesparende.

⁶ e-justice.europa.eu

Endringsforslagene vil også legge bedre til rette for maskinelle oppslag.

Folkeregisterloven § 10-1 første ledd hjemler adgang til å utlevere ikke-taushetsbelagte opplysninger til offentlige myndigheter og virksomheter, private virksomheter som utfører lovpålagte oppgaver på vegne av det offentlige, og finansforetak. I forarbeidene til folkeregisterloven er regelen blant annet forklart med det følgende:

«Når det gjelder tilgjengeliggjøring av fødselsnummer eller d-nummer til offentlige myndigheter og private virksomheter som utfører lovpålagte oppgaver eller oppgaver på vegne av det offentlige (ved hendelseslister, jf. omtale foran), legger departementet til grunn at det er i samsvar med personopplysningslovens bestemmelser om bruk av fødselsnummer, fordi det er nødvendig for å oppnå sikker identifisering. Dette gjelder for eksempel for sykehus som har behov for å sikre entydig identifisering av pasienter, banker som skal innrapportere ligningsopplysninger knyttet til kunden og apotek i forbindelse med utlevering av reseptbelagte medisiner.⁷»

Enhetsregisterloven § 22 åpner i dag for at kredittopplysningsforetak, etter avtale godkjent av Datatilsynet, kan få tilgang til fødselsnummer og d-nummer til intern bruk. Kredittopplysningsforetak er omfattet av begrepet *finansforetak* etter finansforetaksloven kapittel 2. Finansforetak får etter folkeregisterloven § 10-1 første ledd tilgang til fødselsnummer og d-nummer på lik linje med andre private virksomheter som utfører lovpålagte oppgaver på vegne av det offentlige. Det er derfor ikke behov for en egen angivelse av kredittopplysningsforetak i enhetsregisterloven.

Folkeregisteret omfatter nøkkelopplysninger om alle personer som er eller har vært bosatt i Norge, og er den primære kilden til fødselsnummer og d-nummer. Folkeregisterloven § 10-1 andre ledd åpner derfor også for tilgang til ikke-taushetsbelagte opplysninger om navngitte personer til «andre private virksomheter og aktører» «dersom det angis et begrunnet behov». Enhetsregisteret og Foretaksregisteret har et snevrere formål, og skal vise hvem som er registrert med ulike roller. Registrering gir legitimasjonsvirkning for at en konkret person er registrert med en rolle i en virksomhet. Bestemmelsen i folkeregisterloven § 10-1 andre ledd dekker etter departementets vurdering et annet behov for innsyn i fødselsnummer og d-nummer. Departementet foreslår derfor ikke en tilsvarende regel i enhetsregisterloven og foretaksregisterloven.

Se forslag til endringer i enhetsregisterloven § 22 og forslag til foretaksregisterloven ny § 8-1a.

Registrering av enkeltpersonforetak

Gjeldende rett

Om enkeltpersonforetak

Det finnes ingen legaldefinisjon av begrepet «enkeltpersonforetak». I forarbeidene til enhetsregisterloven, Ot.prp. nr. 11 (1993–1994) *Om lov om Enhetsregisteret* punkt 4.4.3, er enkeltpersonforetak (enkeltmannsforetak) beskrevet som «en næringsvirksomhet drevet under fullt personlig ansvar av en enkeltperson (fysisk person)». I samme punkt står det:

«Det forutsettes utøvelse av en økonomisk virksomhet av en viss varighet og omfang. Mer hobbypreget virksomhet vil dermed ikke omfattes av begrepet enkeltmannsforetak. Avgrensningen mellom næringsvirksomhet og hobby må foretas på bakgrunn av en helhetsvurdering der omsetningens størrelse vil være et viktig moment. Et naturlig utgangspunkt er den grensen som gjelder for merverdiavgiftspliktig virksomhet.»

Det er som oftest i sammenheng med skatte- og avgiftsplikter, at skillet mellom næringsvirksomhet og annen aktivitet må avgjøres. Skatteetatens vurdering av hva som er merverdiavgiftspliktig aktivitet, vil normalt kunne brukes som et utgangspunkt. I tillegg til omsetningens størrelse vil omfanget av

⁷ Prop. 164 L (2015–2016) punkt 18.4.3.

virksomheten i tid og innsatsen av arbeidskraft, ha betydning for vurderingen av om en aktivitet anses som skattepliktig næringsvirksomhet.

I et enkeltpersonforetak har den fysiske personen fullt og ubegrenset økonomisk ansvar for næringsvirksomheten. Et enkeltpersonforetak er dermed ikke et eget skattesubjekt, men er en del av innehaverens skattemessige subjekt. Dette kommer bl.a. til uttrykk ved at det er innehaveren (den fysiske personen) som er ansvarlig for betaling av skatt på overskuddet av næringsvirksomheten. Den fysiske personen identifiseres gjennom fødselsnummeret eller d-nummeret. Hverken den fysiske personen eller myndighetene har dermed et skattemessig behov for et organisasjonsnummer for å identifisere foretaket. Selv om det ikke er et skattemessig behov for et eget organisasjonsnummer for den fysiske persons næringsvirksomhet, krever enkelte oppdrags- eller støttegivere at organisasjonsnummer oppgis.

Ved registrering i Enhetsregisteret tildeles enkeltpersonforetak organisasjonsnummer, og oppfattes som en virksomhet. Det kan være misvisende, fordi et enkeltpersonforetak er en registrering av en fysisk person som kommer i tillegg til registreringen av vedkommende i Folkeregisteret. Enkeltpersonforetaket er med andre ord ikke en egen juridisk person. Rettigheter og plikter er knyttet til den fysiske personen, og registrering i Enhetsregisteret og eventuelt i Foretaksregisteret kan derfor bli oppfattet som om innehaveren og innehaverens næringsvirksomhet er to ulike subjekter.

Et enkeltpersonforetak kan også ha ansatte. Den fysiske personen som er innehaver, kan imidlertid ikke være ansatt i sitt eget enkeltpersonforetak. En konsekvens av dette er at trygdeavgiften for innehavers næringsinntekt⁸ er forskjellig fra trygdeavgiften (arbeidsgiveravgift) for lønnsinntekt. For personer med aktivitet på flere forskjellige geografiske steder og/eller i forskjellige bransjer, kan de forskjellige aktivitetene registreres for seg som egne enkeltpersonforetak, jf. forskrift 9. februar 1995 nr. 114 om registrering av juridiske personer m.m. i Enhetsregisteret § 9.

Antall enkeltpersonforetak

Enkeltpersonforetakene er en stor og uensartet gruppe. Sammen med aksjeselskaper er det enkeltpersonforetak det årlig blir registrert flest av i Norge.

Per 28. februar 2022 er det registrert 433 685 enkeltpersonforetak i Enhetsregisteret. Enhetsregisteret inneholder alle enkeltpersonforetak som er registrert. Per utgangen av april 2022 er det 233 000 enkeltpersonforetak som kun er registrert i Enhetsregisteret, uten å være registrert i tilknyttet register. Tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB) for 2020 viser 171 961 aktive enkeltpersonforetak utenom primærnærings, offentlig sektor og forsvaret. Mange virksomheter i primærnærings er også registrert som enkeltpersonforetak. Se tabellen nedenfor.

SSBs tall viser bare såkalte aktive enkeltpersonforetak. Informasjonen om enheter kobles til andre opplysninger som statistikkloven⁹ gir byrået rett til. Et enkeltpersonforetak vil bare bli inkludert hvis det har vært aktivitet i et utvalg administrative registre (Arbeidsgiver- arbeidstakerregisteret fra NAV, terminfiler fra Merverdiavgiftsmanntallet, Regnskapsregisteret og Selvangivelsesregisteret). Typisk vil det være hvis innehaver enten betaler skatt, er registrert som arbeidsgiver i NAV A/a-registeret eller leverer næringsoppgave (enkeltpersonforetak med inntekt på 50 000 kroner brutto eller mer i året). SSBs vurdering av aktive og inaktive enkeltpersonforetak er dermed basert på ulike tall for næringsvirksomhetens størrelse, og sammenfaller ikke nødvendigvis med Skatteetatens vurderingskriterier for skatteplikt.

⁸ Trygdeavgiften for næringsinntekt er for 2021 11,4 pst.

⁹ Lov 21. juni 2009 nr. 32 om offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrå

Enkeltpersonforetak registrert i Enhetsregisteret	Enkeltpersonforetak med aktivitet utenom offentlig forvaltning, primærnæring og forsvaret	Jordbruksbedrifter registrert som enkeltpersonforetak
433 685 ¹⁰	171 961	36 691 ¹¹

De alle fleste enkeltpersonforetak er innehaveres egen arbeidsplass, og har ikke ansatte. Tabellen nedenfor viser en oversikt over antall ansatte i SSBs oversikt over *aktive* enkeltpersonforetak og aksjeselskaper.

	Alle enheter	Antallet enheter med:					Samlet antall ansatte i enheter med:		
		ingen sysselsetting i AS (fx holding)	kun innehaver i ENK	1-4 ansatte	5-49 ansatte	>50 ansatte	1-4 ansatte	5-49 ansatte	>50 ansatte
ENK	171 961		158 998	11 132	1 823	8	19 731	14 813	528
AS	237 732	114 181		70 433	48 730	4 388	135 750	635 454	865 373

Tabell 07195. Tall hentet fra Statistikkbanken med opplysninger fra 2020¹². Offentlig forvaltning, forsvaret og primærnæring er ikke inkludert i tallene.

Tabellen viser de åtte næringsgruppene der det er registrert flest enkeltpersonforetak med aktivitet:

Kode	Næringsgruppe	totalt	med ansatte
90	Kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet	23 004	96
86	Helsetjenester	21 062	994
43	Spesialisert bygge- og anleggsvirksomhet	14 759	1 293
74	Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet (for eksempel oversettere, fotografer og design)	9 107	74
96	Annen personlig tjenesteyting (for eksempel vaske-, frisør-, kroppspleie-, begravellesvirksomhet)	8 962	682

¹⁰ Tall fra Brønnøysundregistrene for februar 2022. <https://data.brreg.no/enhetsregisteret/oppslag/enheter>

¹¹ <https://www.ssb.no/jord-skog-jakt-og-fiskeri/jordbruk/statistikk/gardsbruk-jordbruksareal-og-husdyr>

¹² Tabell 07195: Foretak unntatt offentlig forvaltning og primærnæringene, etter næring (SN2007), organisasjonsform, region, antall ansatte, statistikkvariabel og år.

85	Undervisning	8 171	141
41	Oppføring av bygninger	7 027	771
49	Landtransport	6 148	3 992
	Andre	60 758	4 920
	Total	158 998	12 963

Tabell 07195: Tall hentet fra Statistikkbanken med opplysninger fra 2020⁶.

Tabellen nedenfor viser SSBs tall over ulike selskapstyper der det er aktivitet, antallet enheter som har ansatte, og antallet ansatte i hver selskapstype.

Organisasjonsform	Kortform	Totalt antall enheter	Antall enheter med ansatte	Antallet ansatte
Enkeltpersonforetak	ENK	171 961	12 963	35 072
Aksjeselskap	AS	237 732	123 551	1 636 577
Allmennaksjeselskap	ASA	170	150	39 843
Ansvarlige selskap og selskap med delt ansvar	ANS/DA	6 408	1 395	8 339
Samvirkeforetak	SA	3 116	1 559	54 370
Andre		8 446	5 139	93 768
Total		427 833	144 757	1 867 969

Tabell 07195. Tall hentet fra Statistikkbanken med opplysninger fra 2020. Offentlig forvaltning, forsvaret og primærnæring er ikke inkludert i tallene.

Registreringsplikt og -rett for enkeltpersonforetak

Ifølge foretaksregisterloven § 2-1 første ledd nr. 7 har enkeltpersonforetak registreringsplikt i Foretaksregisteret dersom de «driver handel med dertil innkjøpte varer» eller «sysselsetter mer enn fem fast ansatte i hovedstilling». Ifølge forarbeidene, Ot.prp. nr. 50 (1984–1985) *Om A) Lov om registrering av foretak* i kapittel 7 i merknaden til § 2-1, vil vilkåret «mer enn fem ansatte i hovedstilling» oppfylles når den sjette personen ansettes i hovedstilling. Midlertidig ansatte, vikarer o.l. teller ikke med. Hovedstilling er definert som en «stilling hvor det arbeides mer enn 20 timer per uke». Med «handel med dertil innkjøpte varer» menes:

«salg av varer som er innkjøpt for videresalg. Salg av varer som er bearbeidet, eller varer som er egenproduserte, faller utenfor. For at aktiviteten skal karakteriseres som handel, må «virksomheten må ha karakter av ervervsvirksomhet. Den må således være av et visst omfang som går både på hyppigheten og omsetningens størrelse.»

Det følger av foretaksregisterloven § 2-2 at norske enkeltpersonforetak som ikke har registreringsplikt i Foretaksregisteret, har rett til å registrere seg i registeret.

Enhetsregisterloven § 4 første ledd bokstav c sier at enkeltpersonforetak som registreres i et tilknyttet register, først skal registreres i Enhetsregisteret. Er et enkeltpersonforetak registrert i et tilknyttet register, skal det registreres i Enhetsregisteret uavhengig av hvilken type næringsvirksomhet som utøves.

Ifølge enhetsregisterloven § 12 andre ledd har registreringsenheter, herunder enkeltpersonforetak, som ikke registreres i et tilknyttet register, *rett* til å bli registrert i Enhetsregisteret. Denne bestemmelsen fanger opp de tilfellene hvor en enhet ikke registreres i et tilknyttet register, men likevel ønsker å bli tildelt organisasjonsnummer gjennom registrering i Enhetsregisteret. Kravet er at minimumsvilkårene for tildeling av organisasjonsnummer, jf. enhetsregisterloven § 5 (hvilke opplysninger som skal meldes) og § 8 (dokumentasjon av opplysningene), er oppfylt. I tillegg skal det prøves om virksomheten er en registreringsenhet etter enhetsregisterloven § 4, dvs. at registerfører også kan prøve om opplysningene er i samsvar med andre lover og forskrifter, jf. § 17. For enkeltpersonforetak innebærer dette at det også vil være et minimumskrav at det drives næringsvirksomhet for en fysisk persons regning og risiko.

Når et enkeltpersonforetak skal registreres i Enhetsregisteret, kontrollerer Enhetsregisteret samtidig om foretaket også skulle vært registrert i Foretaksregisteret. For å kontrollere om de særskilte vilkårene i foretaksregisterloven § 2-1 nr. 7 er oppfylt, må denne kontrollen gjøres manuelt. Kontrollen kan i dag ikke gjøres maskinelt selv om innsender har brukt den digitale løsningen for å melde registrering av enkeltpersonforetaket.

Bakgrunn for dagens regler om registreringsplikt og -rett

Dagens regelverk om registrering av næringsdrivende enkeltpersonforetak har bakgrunn i lovgivning om handelsregistre, firma og prokura fra 1890. Reglene i foretaksregisterloven bygger i stor grad på det tidligere regelverket om handelsregistre. Handelsregistre over registreringspliktige virksomheter ble ført av by- og herredsrettene i det enkelte domssogn. I 1985 var det 96 handelsregistre i Norge¹³.

I handelsregistrene var det registreringsplikt for foretak med begrenset ansvar, næringsdrivende enkeltpersoner og andre selskaper som drev handel med innkjøpte varer og i tillegg noen særskilte bransjer¹⁴. Andre næringsdrivende hadde rett til registrering. At handelsregistrene var enkeltstående registre som var spredt over hele landet, kan forklare et historisk behov for å kunne registrere sine enkeltpersonforetak i flere sogn. I 1988 ble handelsregistrene overført til Foretaksregisteret.

I forarbeidene til foretaksregisterloven, Ot.prp. nr. 50 (1984–1985) *Om A) Lov om registrering av foretak* punkt 6.1.3, beskrives bakgrunnen for at antall sysselsatte og handel med innkjøpte varer, ble valgt som vilkår for å utløse registreringsplikt i Foretaksregisteret.

I proposisjonen ble det ikke foreslått en generell registreringsplikt «for enkeltpersoner som driver næringsvirksomhet under fullt personlig ansvar». Det ble vist til at enkeltpersonforetakene «har liten selvstendighet i forhold til innehaveren». I og med at de fleste bruker innehavers navn i foretaksnavnet, var identifikasjonen av foretaket klar. Det ble vist til at det heller ikke ville være noe stort behov for å beskytte foretaksnavnet.

For visse større virksomheter ble det imidlertid vurdert at det var «i det offentliges interesse å ha sikre opplysninger om virksomheten», selv om den «drives av en enkeltperson under fullt personlig ansvar». Forslaget var derfor at det burde være registreringsplikt for enkeltpersonforetak som sysselsetter mer

¹³ Se Ot.prp. nr. 50 (1984–1985) *Om Lov om registrering av foretak mm.*, kapittel 16.1 andre avsnitt.

¹⁴ Lov av 1890 om Handelsregistre, Firma og Prokura.

enn fem fast ansatte i hovedstilling. I proposisjonen ble det vist til at «dette vil medføre en faktisk opprettholdelse av registreringsplikten for de fleste industri- og bergverksvirksomheter drevet av enkeltperson under personlig ansvar», samtidig som de fleste såkalte liberale yrkesutøvere og enkeltpersonforetak innenfor primærnæringene, ville falle utenfor registreringsplikten.

Det ble i proposisjonen også vist til at handelsnæringen sto i en særstilling og at det var grunn til å opprettholde registreringsplikt for handlende enkeltpersoner, altså for enkeltpersonforetak som driver handel med innkjøpte varer.

For enkeltpersonforetak som faller utenfor registreringsplikten, ble det i proposisjonen fremholdt at disse likevel kunne ha behov for enten beskyttelse av foretaksnavnet eller for å registrere daglig leder eller prokura. Enkeltpersonforetak som ikke hadde plikt til å registrere seg i Foretaksregisteret, fikk derfor rett til å bli registrert i Foretaksregisteret, jf. foretaksregisterloven § 2-2.

Lovarbeidet førte dermed til dagens regler om både registreringsplikt og registreringsrett for de som driver næringsvirksomhet i eget navn gjennom et enkeltpersonforetak, jf. foretaksregisterloven § 2-1 første ledd nr. 7 og § 2-2. Som beskrevet i punkt 4.1.4, er det også en historisk forklaring på årsaken til at man kan registrere flere enkeltpersonforetak.

Endringer i reglene om registrering av enkeltpersonforetak

Behov for et enklere og konsekvent regelverk

Reglene om registrering av enkeltpersonforetak fremstår ikke tidsmessig i dag. Uten kunnskap om bakgrunnen for reglene kan det være vanskelig for næringsdrivende å forstå hvorfor reglene er utformet slik de er.

For mange næringsdrivende gir heller ikke dagens regelverk et klart svar på hvilket register de skal registrere seg i. Som eksempel kan nevnes en fysisk person som gjennom enkeltpersonforetak driver kafé, der varene bearbeides før de selges. I utgangspunktet har ikke enkeltpersonforetaket registreringsplikt i Foretaksregisteret. Plikten til å registrere enkeltpersonforetaket i Foretaksregisteret vil likevel oppstå hvis en del av salget er varer som er kjøpt inn for videresalg, uten at de bearbeides. På tidspunktet for registreringen er det ikke alltid klart hverken hva som vil være den vesentlige del av aktiviteten, eller hvor mange ansatte enkeltpersonforetaket vil få. Vilkårene i foretaksregisterloven § 2-1 første ledd nr. 7 er derfor ikke så godt egnet når virksomheten starter opp.

Per i dag er et relativt stort antall enkeltpersonforetak registrert i MVA-registeret uten at de er registrert i Foretaksregisteret (ca. 75 000). Dette vil for eksempel være tilfellet der den momspliktige omsetningen overstiger grensen for registrering etter reglene om merverdiavgift. Foretaket er da registrert både i MVA-registeret og i Enhetsregisteret, men så lenge enkeltpersonforetak ikke driver handel med innkjøpte varer eller har over fem fast ansatte, utløses ikke registreringsplikten i Foretaksregisteret.

Det er også et stort antall enkeltpersonforetak som er registrert i Enhetsregisteret uten at de er registrert i et tilknyttet register. Innehaverne av disse kan ha hatt et ønske om å ha et organisasjonsnummer for virksomheten, eller sett andre behov for å registrere virksomheten i Enhetsregisteret.

I dag er det også mange personer som er registrert med mer enn ett enkeltpersonforetak. Det kan være villedende at én og samme person er oppført med flere organisasjonsnumre, når aktiviteten uansett utøves for én persons regning og risiko. I dag er det ikke et praktisk behov for at en person skal kunne registrere mer enn ett enkeltpersonforetak. Den historiske begrunnelsen som lå i ulike handelsregistre, eksisterer ikke lenger. Registreringen i Enhetsregisteret identifiserer i dag all aktivitet som drives av en fysisk person gjennom enkeltpersonforetak, uavhengig av hvor mange ulike aktiviteter den fysiske

personen driver i sin virksomhet. Det at det i utgangspunktet bare skal registreres én næringskode som viser hovedaktiviteten, endrer ikke dette. Næringskodene skal uansett primært dekke statistiske behov for SSB. Flere enkeltpersonforetak som er registrert på én og samme fysiske person, er også eget til å skape forvirring ved at det gir inntrykk av å være ulike personer. Hensynet til et enklere og mer konsekvent regelverk tilsier også at det ikke bør være anledning til å registrere flere enkeltpersonforetak på samme fysiske person.

Utnytte ny teknologi

Ny registrering av enkeltpersonforetak behandles i dag manuelt både i Foretaksregisteret og i Enhetsregisteret. Det kan dermed ta tid før virksomheten er registrert og får organisasjonsnummer. Tilsvarende vil det ta tid før opplysninger om virksomheten blir gjort offentlig tilgjengelige. Når foretaksregisterloven skiller mellom hvilke typer næringsvirksomhet som krever eller ikke krever registrering i Foretaksregisteret, begrenses muligheten til å innføre maskinelle løsninger. Dagens regler gjør at Brønnøysundregistrene ikke kan utnytte ressursene effektivt. Servicen overfor brukerne blir også påvirket fordi det tar tid å saksbehandle meldinger om enkeltpersonforetak manuelt. De siste årene har det blitt registrert om lag 40 000 nye enkeltpersonforetak i Enhetsregisteret årlig. Disse utgjør mer enn 40 prosent av det totale antallet nyregistreringer. De fleste brukerne legger inn opplysningene i den digitale utgaven av Samordnet registermelding. Det er dermed lagt til rette for at Brønnøysundregistrene kan behandle meldinger maskinelt, forutsatt at regelverket åpner opp for det. En maskinell behandling av meldinger vil være til nytte for brukerne, og kreve færre ressurser av registerforvaltningen.

Departementets vurderinger og forslag

Innledning

Næringslivet og det offentlige har behov for et oppdatert regelverk. For at regelverket skal være egnet over tid, må det endres og tilpasses når utvikling gjør det nødvendig. De offentligrettslige hensyn som tidligere lå til grunn for dagens regler, er ikke lenger til stede hverken for å kreve registrering av enkeltpersonforetak i Foretaksregisteret, eller å tillate flere enkeltpersonforetak registrert på samme person. Det er dermed departementets vurdering at tiden har løpt fra gjeldende regler både om registreringsplikt og -rett for enkeltpersonforetak, og forskriftsbestemmelsen som åpner for flere enkeltpersonforetak. Det er departementets vurdering at reglene bør endres.

Etter departementets vurdering er gjeldende regler om registreringsplikt i Foretaksregisteret for enkeltpersonforetak, ikke lenger hensiktsmessige for den typen næringsvirksomhet som i hovedsak drives i enkeltpersonforetak i dag. Etter at Enhetsregisteret ble opprettet i 1995, har dette registeret også overtatt oppgaven med å registrere nødvendige opplysninger om enkeltpersonforetak for tilknyttede registre. Enhetsregisteret ivaretar dermed også de behov tredjepart har for opplysninger når tredjepart inngår avtaler eller handler med enkeltpersonforetak.

Etter departementets vurdering er det heller ikke behov for at samme person skal kunne registrere mer enn ett enkeltpersonforetak. De gamle handelsregistrene hadde en annen funksjon enn dagens registre. Hverken geografisk spredning eller aktivitet i ulike bransjer, kan i dag underbygge et slikt behov. Som beskrevet i punk 4.1.1, gjelder det samme for skatt og regnskap.

Vurdering av ulike løsninger for registreringsrett og -plikt

Ved vurderingen av hvilke regler som bør gjelde for registrering av enkeltpersonforetak, bør det legges vekt på hvilke behov og krav som gjelder for enkeltpersonforetak, at registerregelverket er tilpasset dagens næringsstruktur, økonomiske og administrative konsekvenser for næringsdrivende, samspillet mellom offentlige registre, og at opplysningene i registrene gir korrekt informasjon. Hensynet til brukervennlighet bør også vektlegges; reglene bør innrettes slik at de er enkle å forstå og bruke. Departementet har vurdert flere alternativer.

Ett alternativ kan være å beholde dagens løsning, men endre kriteriene for registreringsplikt i foretaksregisterloven § 2-1 første ledd nr. 7. Som beskrevet i punkt 4.1.1 ovenfor, er et enkeltpersonforetak knyttet til personen, og vil i de fleste tilfeller ikke ha egenskaper som forbindes med et selskap. Man kan tenke seg at for eksempel antallet sysselsatte og/eller omsetningens størrelse kan settes som kriterium for registreringsplikt i Foretaksregisteret. Det er imidlertid etter departementets syn vanskelig å sette noen kriterier for hvilke enkeltpersonforetak som skal ha registreringsplikt, som både er enkle å forstå og som kan stå seg over tid. Departementet viser her til at næringslivet stadig er i endring. I de tilfeller enkeltpersonforetaket blir registrert i et tilknyttet register, skal det i dag som hovedregel først registreres i Enhetsregisteret. Dermed ivaretas hensynet til tredjeparters behov for opplysninger om enkeltpersonforetaket.

Ett annet alternativ er å innføre registreringsplikt for alle enkeltpersonforetak i Foretaksregisteret. For andre registreringspliktige virksomheter enn enkeltpersonforetak, medfører registrering i Foretaksregisteret en kontroll av at formelle kriterier og eventuelle faktiske krav for organiseringen er til stede. For en person som driver virksomhet i eget navn og for egen regning, stilles det ikke tilsvarende formkrav til stiftelse, vedtekter o.l. Den kontrollen som registrering i Foretaksregisteret innebærer, vil ikke være nødvendig for legitimitetsvirkningene, og dermed ikke være av betydning for enkeltpersonforetakene. En generell registreringsplikt i Foretaksregisteret vil derfor ikke gi noen merverdi. Selv om det kan være behov for registrering i noen tilfeller, kan ikke departementet se at det er generelle kjennetegn ved enkeltpersonforetakene som kan rettferdiggjøre behov for generell registreringsplikt i Foretaksregisteret for alle enkeltpersonforetak. Det er også svært få av enkeltpersonforetakene som har flere ansatte, se tabellene i punkt 4.1.2. Som det fremgår nedenfor, er det også en kostnad knyttet til registrering i Foretaksregisteret. Departementet har ikke identifisert andre konkrete positive konsekvenser ved et slikt alternativ, enn at alle næringsdrivende samles i ett register. Etter departementets vurdering er en generell registreringsplikt i Foretaksregisteret hverken hensiktsmessig eller ønskelig for enkeltpersonforetak.

Et tredje alternativ kan være at alle enkeltpersonforetak som er registrert i ett av de tilknyttede registrene (og dermed i Enhetsregisteret), eller som frivillig registrerer seg i Enhetsregisteret, også skal registreres i Foretaksregisteret.

Dette alternativet vil ikke utvide gjeldende registreringsplikt som sådan, men vil innebære at en rekke virksomheter som i dag er registrert i tilknyttede registre og Enhetsregisteret, også må bli registrert i Foretaksregisteret. Blant annet vil det bety at all virksomhet i primærnæringene som drives for innehavers regning, vil måtte registrere seg i Foretaksregisteret. Forslaget vil eventuelt innebære at det blir større samsvar mellom Enhetsregisteret og Foretaksregisteret.

Det kan være en fordel at alle opplysninger om næringsdrivende blir samlet i ett register, Foretaksregisteret. Regelverket kan også bli enklere for Brønnøysundregistrene som i større grad vil kunne behandle meldinger fra enkeltpersonforetak maskinelt. Departementet ser likevel at en slik løsning kan ha negative konsekvenser. For det første er det en rekke enkeltpersonforetak som er registrert i

Enhetsregisteret, som ikke driver næringsvirksomhet, eller som er i oppstartsfasen. Tallene fra Enhetsregisteret og SSB i punkt 4.1.2 understøtter denne antakelsen. Det er departementets oppfatning at mange innehavere av registrerte enkeltpersonforetak driver i relativt beskjedne målestokk. Registreringen i Enhetsregisteret kan skyldes forskjellige forhold, men det antas at mange først og fremst er registrert fordi de ønsker et organisasjonsnummer for virksomheten. Selv om det skal kontrolleres at frivillig registrering av enkeltpersonforetak ikke skal omfatte hobbyaktiviteter o.l., kan det være utfordrende fordi Brønnøysundregistrene ikke kan foreta en konkret vurdering av aktiviteten. Departementet ser betenkeligheter ved en løsning som legger til rette for at antallet foretak i Foretaksregisteret blåses opp, og dermed vil inneholde en rekke virksomheter som reelt sett ikke driver næringsvirksomhet.

Det er også en økonomisk side ved både alternativ to og tre ovenfor. Gebyr for å registrere et foretak i Foretaksregisteret er på hhv. kr. 2 250 og kr. 2 832 avhengig av om meldingen er elektronisk eller sendes på papir, jf. forskrift 11. desember 2015 nr. 1668 om gebyr til Brønnøysundregistrene (gebyrforskriften) § 5 andre ledd. Per i dag er registrering i Enhetsregisteret gratis¹⁵.

Hvis det blir et krav om at alle eller mange enkeltpersonforetak skal registreres i Foretaksregisteret, vil det trolig kunne medvirke til å redusere det samlede antallet fordi innehavere av inaktive enkeltpersonforetak vil velge å slette foretaket. Samtidig vil en rekke næringsdrivende virksomheter bli påført et gebyr, eller et høyere gebyr.

Et fjerde alternativ er at det ikke skal være registreringsplikt for enkeltpersonforetak i Foretaksregisteret. Kriteriet om at et enkeltpersonforetak skal registreres hvis det har mer enn fem ansatte i hovedstilling eller driver handel med innkjøpte varer, vil i så fall falle bort. Samtidig vil nåværende regler om at enkeltpersonforetak som registreres i et tilknyttet register, også skal registreres i Enhetsregisteret, bli opprettholdt. Det samme gjelder retten for enkeltpersonforetak til å registrere seg frivillig i Enhetsregisteret og i Foretaksregisteret. Dette alternativet vil legge til rette for digitalisering og maskinell behandling og bidra til å redusere saksbehandlingstiden i Brønnøysundregistrene. I tillegg vil endringene gjøre reglene lettere å bruke.

I utgangspunktet vil det være personer som driver virksomhet for egen regning og risiko i et omfang som krever registrering i tilknyttet register, som gjør at en næringsdrivende person registrerer et enkeltpersonforetak i Enhetsregisteret. Ved å opprettholde en ordning med frivillig registrering i Foretaksregisteret vil hensynet til foretak som for eksempel kan ha behov for å beskytte foretaksnavnet eller pantsette driftstilbehør, bli ivarettatt.

Det kan også tenkes et femte alternativ der det ikke åpnes for registrering i Foretaksregisteret. En slik løsning kan ha gode grunner for seg, fordi enkeltpersonforetaket ikke er et foretak.

Departementets vurdering er at en løsning med frivillig registrering gjør at reglene blir enklere å forstå og bruke, og samtidig tilfredsstiller de behov for offentlig registrering myndighetene har.

Departementets forslag

Registreringsplikt og -rett for enkeltpersonforetak

Departementet foreslår å endre reglene slik at registreringsplikt og -rett for enkeltpersonforetak er i tråd med det fjerde alternativet ovenfor. Det vil bety at færre enkeltpersonforetak enn i dag må registrere seg i Enhetsregisteret. En person som driver virksomhet i beskjedne målestokk vil i de fleste tilfeller ikke ha

¹⁵ Departementet har for tiden på høring et forslag om at registrering i Enhetsregisteret skal gebyrlegges.

behov for et eget identifikasjonsnummer for virksomheten, utover sitt eget fødselsnummer. Skattemessig er det som nevnt i punkt 4.1.1 ikke problematisk, i og med at fødselsnummeret eller d-nummeret uansett er identifikatoren.

Regnskapsmessig er det heller ikke noe i veien for å holde regnskapene til en fysisk person og dennes aktiviteter fra hverandre. Det samme gjelder hvis en fysisk person driver flere aktiviteter med ulikt innhold, for eksempel fotograf og salg av egenproduserte klær, og ønsker å holde regnskapene atskilt. Aktivitetene vil likevel beskattes under ett sammen med innehaver.

Hverken regnskapsmessig eller skattemessig er det dermed noe behov for et organisasjonsnummer for fysiske personer som driver en form for aktivitet som ikke utløser registreringsplikt i tilknyttet register. Hvis man fjerner plikten til å registrere visse enkeltpersonforetak i Foretaksregisteret, vil heller ikke personer som starter en næring i eget navn måtte undersøke om virksomheten skal meldes til Foretaksregisteret. Mange virksomheter i primærnæringen vil dermed bare være registrert i Enhetsregisteret. Også saksbehandlingstiden ved frivillig registrering i Enhetsregisteret vil reduseres ved at Enhetsregisteret ikke lenger må sjekke om enheten også skulle vært registrert i Foretaksregisteret. I punkt 4.1.2 fremgår det at over 230 000 enkeltpersonforetak er registrert i Enhetsregisteret uten å være registrert i tilknyttet register. Dette kan tyde på at mange som driver enkeltpersonforetak, oppfatter at de har behov for et organisasjonsnummer, for eksempel for å kunne søke om støtte hvis støttegiver krever organisasjonsnummer. Hvis innehaver av et enkeltpersonforetak har behov for eller ønske om å ha et organisasjonsnummer for virksomheten, eller har andre behov for å registrere virksomheten, kan vedkommende registrere enkeltpersonforetaket frivillig i Enhetsregisteret, jf. enhetsregisterloven § 12 andre ledd. Som det fremgår av forarbeidene til enhetsregisterloven som er sitert i punkt 4.1.1, kreves det utøvelse av en økonomisk virksomhet av en viss varighet og omfang for at virksomheten blir å regne som et enkeltpersonforetak. Mer hobbypreget virksomhet omfattes ikke, og har ikke registreringsrett etter denne bestemmelsen.

Som nevnt i punkt 2.2, gir registrering i Foretaksregisteret rett til å pantsette driftstilbehør. Hvis innehaver av et enkeltpersonforetak ønsker å pantsette driftstilbehør, må vedkommende dermed registrere sitt enkeltpersonforetak i Foretaksregisteret. For de enkeltpersonforetak som har behov for å pantsette driftsløsøre eller har andre behov for registrering i Foretaksregisteret, vil dermed en frivillig adgang til registrering i Foretaksregisteret fylle behovet. Dette tilsier at en registreringsrett i Foretaksregisteret skal opprettholdes.

Foretaksnavneloven regulerer bare foretaksnavn for næringsdrivende enkeltpersonforetak som er registrert i Foretaksregisteret, se foretaksnavneloven § 2-1, jf. § 1-1. Foretaksnavneloven § 2-2 første ledd stiller krav om at innehavers etternavn skal inngå i virksomhetens registrerte foretaksnavn i Foretaksregisteret. Det er ikke krav om at det skal registreres et eget navn for enkeltpersonforetak som ikke registreres i Foretaksregisteret. Selv om det ikke er et krav at enkeltpersonforetak har et eget navn, er det likevel mange som velger et eget navn for sitt enkeltpersonforetak. Den offentlige kontrollen av foretaksnavn gjøres når virksomheten registreres i Foretaksregisteret. Den samme kontrollen gjøres ikke for virksomheter som registreres i Enhetsregisteret. Det gjøres i dag ikke noen kontroll av navnet på virksomheten i Enhetsregisteret, men Brønnøysundregistrene mottar en del henvendelser med spørsmål om navnelikhet med en virksomhet som er registrert i Foretaksregisteret. Innehaver av et enkeltpersonforetak som ønsker beskyttelse for sitt navn, vil kunne velge å registrere sin virksomhet frivillig i Foretaksregisteret. Etter departementets vurdering er ikke dette argumentet i seg selv tilstrekkelig til å godtgjøre en registreringsrett i Foretaksregisteret. Som alternativ kan det vurderes å gi

tilsvarende beskyttelse etter foretaksnavneloven eller varemerkeloven for navn på enkeltpersonforetak som ikke er begrenset til innehavers navn. Departementet ber om høringsinstansenes syn på dette.

Ett enkeltpersonforetak per fysiske person

En naturlig følge av at departementet foreslår nye og enklere regler for registrering av enkeltpersonforetak, er å stramme inn dagens mulighet til å registrere flere enkeltpersonforetak på samme person. Etter departementets vurdering kan flere enkeltpersonforetak på samme person skape et misvisende inntrykk som registrering hverken skal eller bør bidra til. Når aktivitetene uansett bransje eller geografisk plassering knyttes til ett organisasjonsnummer, vil regelverket bli enklere for innehavere av enkeltpersonforetak, og oppfattes mer konsekvent for brukerne av registerinformasjon.

Departementet kan vanskelig se at det i dag kan oppstå situasjoner med et begrunnet behov for flere enn ett enkeltpersonforetak.

Utenlandske enkeltpersonforetak vil ikke berøres av forslaget. Disse registreres i dag som såkalt NUF-ENK og blir i registrene behandlet som en egen organisasjonsform. En innehaver av et NUF-ENK vil dermed kunne registrere ett «vanlig» enkeltpersonforetak i tillegg på samme person. Begrunnelsen for å beholde denne muligheten, er at Norge har skatteavtaler med enkelte land som vil gjøre en annen løsning problematisk.

Departementet foreslår derfor at forskriften endres, slik at det bare skal kunne registreres ett enkeltpersonforetak for én og samme fysiske person. Når det gjelder behovet for å registrere underenheter, kan det imidlertid være et behov for flere registreringer når virksomheten er arbeidsgiver på steder som gir rett til geografisk differensiert arbeidsgiveravgift. Reglene for registrering av underenheter berøres ikke av dette forslaget.

Departementet ber særskilt om høringsinstansenes syn på dette forslaget.

Se forslag til endringer i foretaksregisterloven § 2-1 og § 2-2 og forskrift om registrering av juridiske personer m.m. i Enhetsregisteret § 9.

Utforming og registrering av foretaksnavn

Innledning

Foretaksnavnet har en offentligrettslig funksjon ved å være det offisielle navnet på en næringsdrivende virksomhet. For foretak som har registreringsplikt i Foretaksregisteret, er det et krav at foretaket har et foretaksnavn. En særskilt rett til og vern for slike navn, og andre forretningskjennetegn slik som kortformer av foretaksnavnet og lignende, er regulert i lov 21. juni 1985 nr. 79 om enerett til foretaksnavn og andre forretningskjennetegn mv. (foretaksnavneloven). Andre forretningskjennetegn enn foretaksnavn kalles gjerne sekundære forretningskjennetegn.

Registerordningen er sammen med foretaksnavneloven en del av næringslivets rammevilkår.

Siktemålene med registreringsordningen er flere; blant annet ønsket om å tilfredsstille de næringsdrivendes behov for legitimasjon, og også det offentliges behov for kontroll av at selskapslovgivningen følges. Nærings- og fiskeridepartementets målsetting er at rammevilkårene skal bidra til størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi innenfor bærekraftige rammer. For at regelverket skal være egnet over tid, må det endres og tilpasses når erfaring og utvikling gjør det nødvendig.

Da foretaksnavneloven trådte i kraft i 1988, beskyttet foretaksnavneloven ikke bare forvekselbare navn (kjennetegnslikhet), men også forvekselbare foretaksnavn for foretak som drev virksomhet av lignende slag (bransjelikhet) og i samme geografiske område (områdelikhet). Siden 2004 har foretaksnavneloven

bare beskyttet kjennetegnslikhet. Det offentlige forholder seg i dag imidlertid i hovedsak til organisasjonsnummeret ved identifikasjon av foretak, og foretaksnavnet er derfor av underordnet betydning i kontakten mellom det offentlige og næringslivet.

Foretaksnavneloven er endret en rekke ganger siden den trådte i kraft. Endringene er blant annet gjort for å tilpasse loven til samfunnsutviklingen (for eksempel internetthandel). Ettersom kjennetegn for en virksomhet ofte også benyttes som kjennetegn for varer eller tjenester virksomheten tilbyr, er det gjerne overlapp mellom beskyttelsen for kjennetegn etter foretaksnavneloven, og beskyttelsen for varemerker etter varemerkeloven. For at reglene om beskyttelsen for varemerker og forretningskjennetegn skal være harmonisert i så stor utstrekning som dette er mulig og naturlig, er foretaksnavneloven også harmonisert med varemerke- og markedsføringsregelverket. Det er også gjort endringer for å tilpasse regelverket til maskinell saksbehandling i Brønnøysundregistrene.

Selv om organisasjonsnummeret i dag er nok til å identifisere det næringsdrivende foretaket, er foretaksnavnet fremdeles viktig. De færreste har oversikt over organisasjonsnumre, slik at foretaksnavnet blir identiteten til foretaket overfor dem foretaket henvender seg til. Mange virksomheter bruker også det sekundære forretningskjennetegnet aktivt, både på sosiale medier og fysisk i tilknytning til virksomheten. Det er Brønnøysundregistrenes erfaring at plikten til å opplyse om det offisielle foretaksnavnet og organisasjonsnummeret som følger av enhetsregisterloven § 23 og foretaksregisterloven § 10-2, ikke alltid følges.

Formålet med reglene i foretaksnavneloven er blant annet å ivareta behovet for å kunne identifisere et foretak ved navn, samt å skille det fra andre foretak. Vernet som oppnås etter foretaksnavneloven er først og fremst viktig for de som har nedlagt ressurser i å skape et foretaksnavn av verdi. Som stimulans til nyskapning har vernet også en samfunnsmessig verdi. Der foretaksnavn brukes som kjennetegn for varer og tjenester, vil det også kunne få vern gjennom varemerkerettens regler. Brukes foretaksnavnet som kjennetegn for selve virksomheten, kan navnet få betydelig verdi i form av goodwill fra investorer, kreditorer, mulige arbeidstakere, underleverandører, stat og kommune. Brukes foretaksnavnet i markedsføring rettet mot en stor krets, investeres det ofte betydelige beløp. Dette viser at det fremdeles er behov for et særlig vern av foretaksnavn.

På bakgrunn av erfaringene med dagens regelverk, har departementet identifisert enkelte behov for endringer i regelverket for foretaksnavn. Departementet sendte derfor i januar 2019 et forslag til en ny forskrift til foretaksnavneloven på høring. Høringsbrev, høringsnotatet og høringssvarene kan leses på departementets hjemmeside [her](#).

Noen av høringsinstansene uttalte at de foreslåtte endringene bør reguleres i lov, og ikke forskrift. Departementet foreslår derfor i dette høringsnotatet at de fleste endringene tas inn i foretaksnavneloven, og at kun én tas inn i forskrift.

Formålet med endringsforslagene er at foretaksnavnet tydeligere skal vise hvilken organisasjonsform foretaket har, bidra til økt digital registerforvaltning, og gjøre reglene på området mer forutsigbare og enklere å praktisere. I tillegg skal endringene fremme likebehandling av virksomhetene.

De foreslåtte bestemmelsene er også tilpasset maskinell saksbehandling. Det vil imidlertid fortsatt være behov for manuell kontroll av kravene i foretaksnavneloven § 2-3 og § 2-5 om at et foretaksnavn ikke må «være egnet til å villedes» eller «stride mot lov eller være egnet til å vekke forargelse».

Gjeldende rett

Krav til foretaksnavn

Foretaksnavneloven kapittel 2 setter flere krav til foretaksnavn. Paragraf 2-1 til § 2-5 stiller spesifikke krav til utformingen av foretaksnavnet.

Ifølge § 2-1 må et foretaksnavn «ikke være identisk» med et foretaksnavn som er eller blir registrert etter allerede innkommet melding til Foretaksregisteret, så lenge det ikke foreligger samtykke fra vedkommende rettighetshaver.

Det følger av samme paragraf at et foretaksnavn som minimum må bestå av en sammenstilling av tre bokstaver fra det norske alfabetet. Det fremgår av forarbeidene Ot.prp. nr. 43 (2002–2003) *Om lov om endringer i lov om enerett til firma og andre forretningskjennetegn mv.* i merknaden til paragrafen i kapittel 10, at det ikke stilles krav om at de tre bokstavene må ha et meningsbærende innhold eller være ett ord. Det står også at bokstavene heller ikke må være sammensatt på en slik måte at de er egnet til å forveksles med forkortelsene for organisasjonsformene etter § 2-2.

Foretaksnavneloven § 2-2 fastsetter at foretaksnavnet enten skal inneholde navnet på organisasjonsformen eller forkortelsen for organisasjonsformen, den såkalte foretaksbetegnelsen. Blant annet skal foretaksnavn for enkeltpersonforetak inneholde innehaverens etternavn, og foretaksnavnet til aksjeselskaper skal inneholde ordet aksjeselskap eller forkortelsen AS. Ifølge § 2-2 femtende ledd må et foretaksnavn ikke inneholde annen foretaksbetegnelse enn den som angir foretakets egen «ansvarsform». Med «ansvarsform» menes organisasjonsform.

Ifølge foretaksnavneloven § 2-7 kan et foretaksnavn ikke registreres i Foretaksregisteret dersom det strider mot § 2-1 til § 2-5. For saksbehandlingen i Brønnøysundregistrene gjelder foretaksregisterloven som inneholder regler om selve registreringsprosessen, omfanget av registerførers kontroll og om klagebehandlingen. Den offentlige kontrollen av foretaksnavn foretas dermed når navnet registreres i Foretaksregisteret.

Det er ikke spesifikke lovkrav til utformingen av navnet til virksomheter som bare skal registreres i Enhetsregisteret. Det er imidlertid fast praksis i Enhetsregisteret å kontrollere at navnet viser riktig organisasjonsform, jf. Ot.prp. nr. 43 (2002–2003) *Om lov om endringer i lov om enerett til firma og andre forretningskjennetegn mv.* punkt 5.2.4. Ved registrering i Enhetsregisteret blir det dermed vurdert om et navn inneholder feil foretaksbetegnelse, eller om foretaksnavnet til et enkeltpersonforetak inneholder to eller flere personnavn. Ifølge enhetsregisterloven § 17 har Enhetsregisteret et begrenset ansvar for å kontrollere de meldte opplysningene mot annen lovgivning enn enhetsregisterloven med forskrifter. Enhetsregisteret har imidlertid etter § 17 første ledd rett til å kontrollere enhver opplysning i innkomne meldinger mot andre lover og forskrifter, jf. Ot.prp. nr. 80 (2003–2004) *Om lov om endringer i lov 3. juni 1994 nr. 15 om Enhetsregisteret, lov 21. juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak og i enkelte andre lover*, i merknaden til enhetsregisterloven § 17 i punkt 6.1. Slik kontroll skal utføres så langt det er formålstjenlig og nødvendig for formålet med registeret. I praksis blir det kontrollert om det dreier seg om en registreringsenhet, og om rolleinhaver kan registreres.

Om forbudet mot identiske foretaksnavn

Ifølge foretaksnavneloven § 2-1 kan et foretaksnavn ikke være identisk med et foretaksnavn som allerede er registrert i Foretaksregisteret. I forarbeidene til bestemmelsen, Ot.prp. nr. 43 (2002–2003) *Om lov om endringer i lov om enerett til firma og andre forretningskjennetegn mv.* i merknaden til § 2-1 i kapittel 10, står det:

«Kravet om at foretaksnavn ikke kan være identiske må tolkes bokstav[e]lig. Et tall eller en bokstav vil være tilstrekkelig til å skille ellers like foretaksnavn. Ortografiske tegn, dvs. komma, punktum eller lignende vil imidlertid ikke ha tilstrekkelig adskillende evne. Likt med identiske foretaksnavn regnes også foretaksnavn som bare adskiller seg ved et prefiks eller suffiks som angir selskapsformen. For enkeltpersonforetak ser man bort fra innehaverens slektsnavn.»

Dette innebærer blant annet at hvis et foretaksnavn som søkes registrert, bare atskiller seg fra et allerede registrert foretaksnavn med enten en utenlandsk eller en norsk foretaksbetegnelse, vurderes disse som identiske etter foretaksnavneloven § 2-1. Mange enkeltpersonforetak er imidlertid bare registrert i Enhetsregisteret, der kontrollen mot andre lover enn enhetsregisterloven er begrenset, jf. enhetsregisterloven § 17 som kun krever kontroll av om innsendte opplysninger og dokumentasjon er i samsvar med reglene i denne lov eller forskrifter gitt i medhold av loven. Det kan dermed skje at et foretaksnavn til en enhet som kun er registrert i Enhetsregisteret, kommer i konflikt med (i foretaksnavneloven beskrevet som «krenker») rettighetene til et foretak med navn som også er registrert i Foretaksregisteret. Selv om Brønnøysundregistrene, som beskrevet i punkt 4.3.2, mottar en del henvendelser om dette, er det ikke departementets inntrykk at denne registerordningen skaper store problemer. Dette har trolig sammenheng med at omfanget av virksomheten til foretakene som bare er registrert i Enhetsregisteret, er relativt liten.

Når meldinger kommer inn til Brønnøysundregistrene i dag, blir det gjort en maskinell kontroll. For at maskinell kontroll skal kunne gjennomføres med dagens teknologi, er det en forutsetning at ortografiske tegn som komma, utropstegn eller mellomrom, skiller et foretaksnavn fra et annet. Ved registreringen blir derfor lovens formulering «identisk» tolket slik at også alle ortografiske tegn og mellomrom skiller ellers like foretaksnavn fra hverandre.

Om forbudet mot villedende foretaksnavn

Foretaksnavneloven § 2-3 bestemmer at et foretaksnavn «ikke [må] være egnet til å villed». Dette gjelder både foretakets faktiske virksomhet og dets organisasjonsform, og omtales gjerne som «sannhetsgrunnsetningen».

Hovedhensynet bak villedningsbestemmelsen i § 2-3 er å beskytte kunder, leverandører og andre som forholder seg til selskapet. Det er også vesentlig at navnet ikke gir et feilaktig inntrykk av foretaket og virksomheten, for eksempel kan ikke navnet gi inntrykk av at foretaket er en offentlig virksomhet uten å være det. Om et foretaksnavn er egnet til å villed, kan by på tvil og må vurderes konkret for hvert enkelt foretaksnavn.

Av forarbeidene til § 2-3 i Ot.prp. nr. 50 (1984–85) *Om B) Lov om enerett til firma og andre forretningskjennetegn (firmaloven)* går det frem at utenlandske foretaksbetegnelser normalt vil være egnet til å villed dersom de inntas i norske foretaksnavn. Se kommentaren til § 2-3 i kapittel 12 sammenholdt med punkt 11.8 og punkt 9.2 i proposisjonen.

Ved tolkningen av hva som etter § 2-3 vil være egnet til å villed, tar man også i betraktning § 2-2 siste ledd om at et foretaksnavn ikke må inneholde en annen foretaksbetegnelse enn den som angir foretakets egen ansvarsform. Et foretak kan ikke gi seg ut for å ha en annen ansvarsform enn det faktisk har, og en annen foretaksbetegnelse vil derfor ikke stemme med de faktiske forhold.

Departementet har dermed lagt til grunn at bruk av utenlandske foretaksbetegnelser i norske foretaksnavn er egnet til å villed. Norske foretaksnavn som inneholder utenlandske foretaksbetegnelser, er derfor blitt nektet registrert i Foretaksregisteret med hjemmel i foretaksnavneloven § 2-3.

De aller fleste foretaksbetegnelser vil sjelden eller aldri ha noen annen betydning enn en foretaksbetegnelse. I enkelte tilfeller kan det imidlertid være at ord eller forkortelser som vanligvis brukes som en

foretaksbetegnelse, brukes på en slik måte at det er klart at ordet ikke er en foretaksbetegnelse i det konkrete tilfellet, som for eksempel «Den gang da AS» og «As you like it ANS».

Erfaringer med regelverket

Generelt

Foretaksregisteret fatter årlig om lag 360 000 ulike registreringsvedtak (nyregistreringer og endringsmeldinger). Av disse var antallet registreringer i Foretaksregisteret som gjaldt foretaksnavn, mellom 45 000 og 55 000 årlig i perioden 2016 til 2020. Dette omfatter både registrering av nye foretak og navneendringer. Departementet som klageinstans mottar få klagesaker som gjelder foretaksnavn i forhold til det totale antallet navneregistreringer og -endringer. I de sakene som har kommet inn til departementet de siste årene, er det imidlertid ofte de samme temaene som går igjen. Et fellestrekk ved sakene er at de i hovedsak berører de skjønsmessige bestemmelsene i foretaksnavneloven § 2-3 og § 2-5.

Nedenfor blir temaene som går igjen i departementets klagesaker kort beskrevet. Omtalen av departementets praksis er ikke uttømmende.

Om utenlandske foretak

Utenlandske virksomheter som driver næringsvirksomhet i Norge eller på norsk kontinentalsokkel, har registreringsplikt i Foretaksregisteret etter foretaksregisterloven § 2-1 andre ledd. Utenlandske virksomheter som ikke driver næringsvirksomhet i Norge, har registreringsrett i Enhetsregisteret. Den utenlandske virksomheten kan være organisert på ulike måter i hjemlandet, for eksempel aksjeselskap, ansvarlig selskap eller enkeltpersonforetak. I Enhetsregisteret (og Foretaksregisteret) blir alle filialer av utenlandske virksomheter registrert med «merkelappen» NUF som står for «norskregistrert utenlandsk foretak». I EU-retten kalles de for «branch».

I juni 2022 var det registrert ca. 25 750 NUF i Enhetsregisteret, hvorav om lag 8 000 var registrert i Foretaksregisteret. For en rekke av disse gir ikke navnet i seg selv svar på hvilken ansvarsform den utenlandske virksomheten har.

Ifølge foretaksregisterloven § 3-8 nr. 1 skal Foretaksregisteret inneholde opplysninger om den utenlandske virksomhetens foretaksform, dvs. organisasjonsform. Foretaksnavneloven § 2-2 stiller imidlertid ingen krav til *foretaksnavnet* til den norske filialen, hverken om det utenlandske foretakets navn og ansvarsform skal fremkomme av foretaksnavnet eller at navnet skal inneholde betegnelsen NUF. Årsaken til dette er ikke drøftet i forarbeidene. Departementet antar at bakgrunnen er at betegnelsen NUF ikke sier noe om ansvarsforholdet i den utenlandske virksomheten (og dermed heller ikke i den norske filialen). Enheten velger dermed selv om foretaksnavnet skal registreres med eller uten det utenlandske foretakets navn, foretakets organisasjonsform, og om foretaksnavnet skal inneholde betegnelsen NUF eller ikke. Resultatet er at foretaksnavnet til «norskregistrerte utenlandske foretak» som skal registreres i Foretaksregisteret, kan registreres både med og uten den korrekte utenlandske foretaksbetegnelse, med et hvilket som helst navn og med en tilfeldig valgt utenlandsk foretaksbetegnelse, og både med og uten «NUF» i foretaksnavnet. Det samme gjelder for navnet til filialer av utenlandske virksomheter som bare er registrert i Enhetsregisteret.

Om foretaksnavn som inneholder en utenlandsk foretaksbetegnelse

Foretaksregisteret mottar jevnlig registreringsmeldinger der foretaksnavnet i tillegg til å inneholde den lovpålagte norske foretaksbetegnelsen, også inneholder en utenlandsk foretaksbetegnelse.

Noen foretak bruker foretaksbetegnelsen fra hjemlandet i tillegg til den norske. Et eksempel på dette kan være et finsk ASA (ASA heter APB i Finland) som kaller seg NAVN APB NUF. Andre foretak bruker en kjent utenlandsk foretaksbetegnelse som ikke stemmer med foretakets organisasjonsform etter norsk rett. Det siste kan være et foretak som eksempelvis kaller seg AB NAVN SA, som er en kombinasjon av den svenske betegnelsen for aksjeselskap og den norske for samvirkeforetak. Etter foretaksnavneloven i dag er det valgfritt både om den utenlandske foretaksbetegnelsen skal brukes, og hvilken betegnelse selskapet vil bruke (dermed også om den stemmer med foretakets reelle ansvarsform). I begge tilfeller må den norske foretaksbetegnelsen følge reglene i § 2-2.

Den svenske forkortelsen for aktiebolag (aksjeselskap), AB, er den utenlandske foretaksbetegnelsen som oftest ønskes registrert som en del av det norske foretaksnavnet. Bokstavkombinasjonen AB kan vise tilknytning til et svensk eller (svenskspråklig) finsk aksjeselskap, eller også være innehavers initialer i foretaksnavnet til et enkeltpersonforetak. I sistnevnte tilfelle er foretaket et enkeltpersonforetak selv om det bruker den svenske betegnelsen for aksjeselskap. Søkemotorer som fremhever foretaksnavn tidlig i alfabetet, kan medvirke til ønsket om å bruke AB i norske foretaksnavn.

Det foretaksnavnet som ønskes registrert, har dermed inneholdt to foretaksbetegnelser, én utenlandsk og én norsk, uten at det er klart om den utenlandske foretaksbetegnelsen stemmer med foretakets ansvarsform. Dette kan skape uklarhet både om ansvarsformen og hvilket land foretaket hører hjemme i. Slike foretaksnavn har derfor blitt nektet registrert med hjemmel i villedningsbestemmelsen i foretaksnavneloven § 2-3.

Ettersom det ble mer vanlig for utenlandske foretak å etablere en egen avdeling i Norge, strammet Foretaksregisteret i 2011 inn på praktiseringen av § 2-3. Mellom 2011 og 2013 ble alle utenlandske foretaksbetegnelser som ble forsøkt registrert som en del av et norsk foretaksnavn, nektet registrert. Foretaksregisteret erfarte at mange næringsdrivende opplevde denne praksisen som unaturlig og vanskelig å forstå. Spesielt ble det oppfattet som unaturlig å nekte foretaksbetegnelser som i praksis var helt ukjente i Norge, typisk fra land utenfor Europa. Foretaksregisteret gikk i 2013 derfor over til å håndheve forbud kun mot en gruppe foretaksbetegnelser som ble ansett for å være kjent i Norge. Denne praksisen kan oppfattes som noe tilfeldig. Alle utenlandske foretaksbetegnelser som skrives fullt ut, blir fortsatt nektet registrert.

Bruk av store og små bokstaver i foretaksnavnet ved registrering i Enhetsregisteret og Foretaksregisteret

Enhetsregisteret og Foretaksregisteret registrerer konsekvent alle foretaksnavn med bruk av store bokstaver (majuskler/versaler). Det er viktig at det navnet/foretaksnavnet som registreres, er det offisielle navnet/foretaksnavnet til foretaket og ikke en logo eller annet kjennetegn. Praksis har derfor hele tiden vært å skrive hele navnet med kun store bokstaver. På den måten fremstår registreringen av navnet/foretaksnavnet enhetlig for alle registrerte foretak. Denne praksisen har først og fremst sammenheng med at det er selve foretaksnavnet, og ikke varemerket eller logoen, som får vern ved registrering i Foretaksregisteret. Denne løsningen ble også valgt for at navn/foretaksnavn skulle fremstå enhetlig for alle registrerte enheter.

Praksisen fører samtidig til at tredjepart må lete andre steder enn i offentlige registre, for å sikre seg at foretaksnavnet skrives korrekt.

Om vurderingen av identiske foretaksnavn

Hvilke tegn som har såkalt atskillende evne i vurderingen av hvilke foretaksnavn som skal regnes som «identisk» etter foretaksnavneloven § 2-1, har ikke vært praktisert i samsvar med det som kommer frem i forarbeidene. Som sitert i punkt 5.2.2 ovenfor, står det i merknaden til § 2-1 i kapittel 10 i Ot.prp. nr. 43 (2002–2003) *Om lov om endringer i lov om enerett til firma og andre forretningskjennetegn mv.* at kravet om at foretaksnavn ikke kan være identiske må tolkes bokstavelig, og at et tall eller en bokstav vil være tilstrekkelig til å skille ellers like foretaksnavn. Ortografiske tegn, dvs. komma, punktum eller lignende vil imidlertid ikke ha tilstrekkelig adskillende evne.

Uttalelsen i forarbeidene om at ortografiske tegn *ikke* skal ha tilstrekkelig atskillende evne har ikke blitt praktisert ved registrering av foretaksnavn i Brønnøysundregistrene. Årsaken til dette kan delvis forklares med at det kan gi uheldige praktiske utslag ved maskinell kontroll, ved at f.eks. Røyk Fritt AS og Røykfritt AS i så fall ville blitt ansett som identiske, selv om det etter anerkjente normer og en alminnelig språklig forståelse kommer frem at foretaksnavnene har ulik betydning. En annen årsak kan være at det vil bety økt innslag av manuell saksbehandling ved registreringen i Brønnøysundregistrene, dersom et komma eller et mellomrom ikke skal anses å være nok til å skille to foretaksnavn fra hverandre. Departementet har vært innforstått med denne praktiseringen.

I mange tilfeller vil imidlertid bruk av ortografiske tegn og mellomrom ikke innebære et naturlig språklig skille slik som i eksempelet med Røykfritt og Røyk Fritt ovenfor. Ett eksempel kan være at de fiktive foretakene Torfinn AS og Tor-Finn AS (atskilt med bindestrek) ikke blir ansett som identiske etter dagens praksis, og dermed begge vil kunne bli registrert. Ett annet eksempel er at foretaksnavn som Dekk 1, Dekk1 og Dekk1! (atskilt med mellomrom og utropstegn), ikke er identiske, og dermed vil kunne registreres alle tre.

Å akseptere registrering av foretaksnavn som kun har ortografiske ulikheter, har også åpnet for misbruk. Eksempel på dette kan være der selskaper bevisst registrerer foretaksnavn som kun skiller seg fra etablerte selskaper, kanskje i geografisk nærhet, ved bruk av ortografiske tegn.

Behovet for endringer

Foretaksnavneloven er i dag i stor grad tilpasset maskinell saksbehandling. Loven inneholder imidlertid fremdeles flere bestemmelser som krever skjønnsmessige vurderinger som p.t. ikke kan gjøres maskinelt. Skjønnsmessige regler bør beholdes der de er egnet. Utover dette bør det være et mål at regler i så stor grad som mulig, kan bidra til at man kan bruke maskinell saksbehandling som støtte til manuell saksbehandling. Det er departementets syn at klarere regler med mindre behov for skjønnsmessige vurderinger vil gi de næringsdrivende større grad av formell likebehandling og forutberegnelighet. Det gir også mulighet til mer effektivisering gjennom maskinell saksbehandling. Både ved maskinell og manuell saksbehandling kan det forekomme feilregistreringer, og ved skjønnsmessige vurderinger kan ulik praksis oppstå. Et system helt uten feilregistreringer og der beslutninger som tas basert på skjønnsutøvelse, fremstår fullt ut konsistent, bør være målet. Selv om man trolig ikke kan lage et system helt fritt for feil, vil man komme nærmere målet ved å begrense behovet for skjønnsutøvelse ved registrering av foretaksnavn så langt det er mulig.

Departementets forslag

Foretaksnavn og navn for utenlandske foretak og virksomheter

Dagens regelverk gir utenlandske foretak som er registrert i Foretaksregisteret, valgfrihet både om det utenlandske hovedforetakets ansvarsform, hovedforetakets navn og om opplysningen om at foretaket er et norskregistrert utenlandsk foretak (NUF), skal være en del av foretaksnavnet. For å finne disse opplysningene må tredjepart gjøre oppslag i Enhetsregisteret. Dette skaper etter departementets vurdering uklarhet om hvilken organisasjonsform virksomheten har i hjemlandet, og er ikke egnet til å informere tredjeparter hverken om organisasjonsform eller at det er en filial av en utenlandsk virksomhet man skal samhandle med.

Departementet foreslår at det blir fastsatt i foretaksnavneloven at foretaksnavnet for norskregistrerte utenlandske foretak som skal registreres i Foretaksregisteret, skal inneholde betegnelsen NUF. Ulike nasjonale regelverk har ulike krav til foretaksnavn og bruk av identifikasjonsnumre. Foretakets navn er derfor ofte den avgjørende identifikatoren for å kunne finne frem til riktig foretak. Departementet foreslår derfor at også navnet på foretaket i hjemlandet skal inngå i foretaksnavnet til den norske filialen. Hvis organisasjonsformen kommer frem av det utenlandske foretakets offisielle navn i hjemlandet, foreslår departementet også at organisasjonsformen skal fremkomme av navnet som registreres i Foretaksregisteret. Dermed vil et norskregistrert utenlandsk foretak sitt navn inneholde navnet og organisasjonsformen til det utenlandske foretaket og betegnelsen NUF.

Departementet foreslår at det samme skal gjelde for navnet til filial av utenlandsk virksomhet som bare er registrert i Enhetsregisteret. Dette foreslås regulert i forskrift om registrering av juridiske personer mm. i Enhetsregisteret.

Departementet foreslår dermed at den utenlandske virksomhetens navn, reelle ansvarsform og betegnelsen NUF skal være navnet til den norskregistrerte utenlandske virksomheten, for eksempel slik: NAVN Ltd NUF. For at det skal være tydelig at det er en filial av et utenlandsk foretak, og at organisasjonsformen ikke er angitt i samsvar med de reglene som gjelder for norske virksomheter, bør organisasjonsformen i tillegg til å komme frem i Foretaksregisteret og Enhetsregisteret, og også finnes på enhetens korrespondanse.

Hvis det gjelder europeiske foretak, kan Foretaksregisteret hente inn opplysninger om hovedforetakets organisasjonsform gjennom et samarbeid mellom europeiske foretaksregistre, BRIS (Business Registers Interconnection System). Foretaksregisteret bruker også BRIS til å sende statusopplysninger om foretak til foretaksregistre i andre europeiske land. Dette gjør at Foretaksregisteret kan følge opp norskregistrerte utenlandske foretak bedre, dersom det skjer endringer i hjemlandet. Per i dag omfatter denne ordningen aksjeselskaper, allmennaksjeselskaper, norskregistrerte utenlandske foretak og europeiske selskaper samt tilsvarende organisasjonsformer i andre land som er påkoblet BRIS. Etter hvert skal alle 31 EU- og EØS-land kobles på BRIS. Informasjon om foretakene kan også hentes av privatpersoner gjennom å søke i EUs e-Justice-portal. Der kan man få informasjon om organisasjonsform og hvilket register foretaket er registrert i. I tillegg kan man bestille enkelte dokumenter som årsregnskap og vedtekter.

Hvis foretaksnavnet viser både hvilken organisasjonsform hovedforetaket har, og at det er snakk om et norskregistrert utenlandsk foretak, får tredjepart etter departementets vurdering den nødvendige informasjonen om foretaket. For danske selskaper med betegnelsen AS vil det for eksempel unngås at foretaksnavnet tyder på at foretaket er norsk. Det samme gjelder for virksomheter som er registrert i Enhetsregisteret.

Departementet foreslår at foretaksbetegnelsen NUF føyes automatisk til på foretaksnavnet eller navnet til alle utenlandske foretak og virksomheter som ikke allerede er registrert med denne betegnelsen i navnet.

Se forslag til foretaksnavneloven § 2-2 nytt 15. ledd og forskrift om registrering av juridiske personer m.m. i Enhetsregisteret ny § 21 a.

Foretaksbetegnelsen skal stå til slutt i foretaksnavnet

Departementet foreslår at foretaksbetegnelsen skal stå til slutt i foretaksnavnet. Foretaksnavnet til foretak som skal registreres i Foretaksregisteret, vil dermed alltid ha den norske foretaksbetegnelsen plassert til slutt i det offisielle foretaksnavnet.

Når foretaksbetegnelsen plasseres til slutt i foretaksnavnet, vil det alltid være tydelig hvilken organisasjonsform foretaket har. Konsekvent plassering av både NUF og de andre norske foretaksbetegnelsene til slutt, vil samtidig løse de utfordringene man i dag har med varierende bruk av utenlandske foretaksbetegnelser. Det vil dermed ikke være behov for å regulere bruk av utenlandske foretaksbetegnelser. Ved å tillate alle utenlandske foretaksbetegnelser, vil alle behandles likt uavhengig om det dreier seg om en velkjent og mye brukt betegnelse eller ikke. Ved at det stilles krav om at den norske foretaksbetegnelsen skal stå til slutt i foretaksnavnet, vil det etter departementets vurdering ikke være tvilsomt hvilken organisasjonsform som er valgt. Faren for forveksling vil etter departementets vurdering bli betydelig redusert.

Ved at forvekslingsfaren blir redusert, vil foretaksnavnet som hovedregel heller ikke være villedende. Det er av betydning å vite hvilken organisasjonsform et utenlandsk selskap har for at f.eks. en kontraktspart skal kunne vurdere risikoen ved foretaket. Praksisen med å ikke ta inn «kjente» organisasjonsformer i foretaksnavnet innebærer at brukerne av registeret må undersøke i andre registre, for å finne vesentlig informasjon. Ved å sette krav om at organisasjonsformer skal angis til slutt, er det etter departementets vurdering ikke behov for å opprettholde dagens restriksjoner for bruk av utenlandske foretaksbetegnelser i norske foretaksnavn.

Departementet har vurdert om endringen også bør gjøres for foretak som i dag har foretaksbetegnelsen et annet sted i foretaksnavnet. En slik endring kan gjøres maskinelt etter teknisk tilpasning.

Selv om det er teknisk mulig å flytte foretaksbetegnelsen bakerst, er det enkelte betenkeligheter med en slik løsning. For foretak som angir foretaksbetegnelsen først i sitt foretaksnavn, vil det medføre en ikke ubetydelig endring i foretaksnavnet. En automatisk flytting av foretaksbetegnelsen, vil også medføre at foretaksnavnet ikke blir registrert slik som foretaket selv har vedtatt at det skal være. I tillegg kan enkelte eldre foretaksnavn være skrevet slik at en flytting av foretaksbetegnelsen ikke passer.

Selv om departementet antar at behovet vil være størst for NUF, foreslår departementet i utgangspunktet at alle foretaksbetegnelser automatisk blir flyttet bakerst. Hvis man skal gå for en slik endring, vil det etter departementets vurdering være mest egnet å konsekvent sette bare forkortelsen for foretaksbetegnelsen bakerst. For særlig eldre foretaksnavn som har skrevet foretaksbetegnelsen fullt ut, eller har to foretaksbetegnelser, kan man vurdere en egen ordning. Særlig gjelder dette foretaksnavn som er tatt i bruk før foretaksnavneloven trådte i kraft, dvs. før 21. juni 1985. Disse er unntatt fra foretaksnavneloven § 2-2, jf. foretaksnavneloven § 8-2 første punktum.

Departementet ber om høringsinstansenes innspill til dette forslaget, herunder om det bør være adgang til å be om unntak fra kravet der forslaget vil få et uheldig utfall for utformingen av foretaksnavnet.

Foretakets mulighet til å bruke sitt sekundære forretningskjennetegn i tråd med foretaksnavneloven § 1-1 andre ledd, vil ikke bli endret av dette forslaget.

Se forslag til foretaksnavneloven § 2-2 sekstende ledd nytt andre punktum.

Bruk av store og små bokstaver

Det er et mål at Enhetsregisteret skal ha høy kvalitet og inneholde korrekt informasjon om alle registrerte enheter. Det kan tilsi at man går bort fra praksisen der foretaksnavnet registreres med bare store bokstaver. Spørsmålet er om det bør åpnes for at foretaksnavn registreres på den måten foretakene selv skriver foretaksnavnet, dvs. både med små og store bokstaver. At det kommer frem av Enhetsregisteret hvordan enhetene selv skriver foretaksnavnet, kan etter departementets vurdering være av interesse både for enhetene selv og for tredjeparter.

En omlegging av praksis vil medføre moderate tekniske endringer i Enhetsregisteret og Foretaksregisteret. Rent teknisk lar det seg dermed løse. For ordens skyld nevnes at Enhetsregisteret og Foretaksregisteret ikke kan ta hensyn til norske rettskrivingsregler ved en eventuell endring av praksis. Hvis det åpnes for både store og små bokstaver, vil det være opp til enhetene selv å velge utformingen. Ved fastsettelse av navn på statlige og statstilknyttede organer, institusjoner og selskaper m.m. skal imidlertid gjeldende rettskrivningsregler legges til grunn ved fastsettelse av navnet, jf. Kultur- og likestillingsdepartementets rundskriv V-9B/2016 «Språkfaglige konsultasjonsrutiner for navnelaging i staten», der det blant annet står at det ikke er anledning til å vedta navneformer som direkte bryter med rettskrivingen. Det følger også av lov 21. mai 2021 nr. 42 om språk § 10 at offentlige organer skal følge den offisielle rettskrivingen for bokmål og nynorsk.

Etter foretaksnavneloven er det selve navnet som får vern og ikke måten navnet skrives på. Vern for varemerke eller logo oppnås ved registrering av varemerke etter reglene i varemerkeloven. Dersom foretaksnavn registreres med både store og små bokstaver, vil det kunne skape et feilaktig inntrykk av at foretaksnavnet også får vern for den registrerte skrivemåten eller at en rekke foretak faktisk ønsker sitt foretaksnavn skrevet med versaler. I tillegg vil registrene i lang tid fremover inneholde foretaksnavn med ulike skrivemåter.

En eventuell registrering av både små og store bokstaver i foretaksnavnet vil ikke ha betydning for vurderingen av hva som er identiske navn etter foretaksnavneloven § 2-1. For varemerker anses ikke merkene som ulike ut fra om det er brukt små eller store bokstaver. Varemerker og foretaksnavn bør vurderes likt med hensyn til bruk av store og små bokstaver, og i Foretaksregisterets kontroll mot identiske foretaksnavn vil ikke bruk av små og store bokstaver ha betydning for vurderingen.

Departementets vurdering er likevel at det av hensyn til registerkvaliteten vil være mest gunstig for både foretakene og tredjeparter om Enhetsregisteret går over til en praksis der det registreres både små og store bokstaver.

Det er over én million registrerte enheter i Enhetsregisteret, og over 600 000 underenheter. Det vil dermed være svært ressurs- og kostnadskrevende å innhente ønsket skrivemåte fra alle registrerte enheter. Departementet foreslår derfor ikke å gjennomgå allerede registrerte foretaksnavn, men at endringen gjøres gjeldende for fremtidige registreringer.

Hvis foretaket ønsker å endre allerede registrert skrivemåte, vil dette måtte skje gjennom ordinær endringsmelding. Ny praksis vil derved gjelde for enheter som nyregistreres etter at en endring ev. trer i kraft, eller for foretak som selv melder endring gjennom en melding til Enhetsregisteret eller Foretaksregisteret. Det vil måtte gjøres enkelte tekniske tilpasninger i Brønnøysundregistrenes registersystem, og en endring vil først kunne tre i kraft når systemet er klart til å registrere små og store bokstaver.

Ved registrering i Foretaksregisteret sjekker registerfører om registermeldingen stemmer med foretakets skrivemåte slik den er vedtatt i stiftelsesdokumentet, vedtektene eller andre dokumenter. Hvis registerfører oppdager at skrivemåten i meldingen ikke stemmer overens vedlegg til meldingen, blir registreringen nektet. Ved registrering i Enhetsregisteret blir i all hovedsak ikke vedtekter registrert. Ved registrering bare i Enhetsregisteret vil registerfører føre inn navnet slik det står i registermeldingen. Allerede i dag mottar Foretaksregisteret om lag 12 000 saker per år som gjelder navneendring. Hvis det åpnes for bruk av små bokstaver, vil man kunne legge til rette for at foretakene selv kan legge inn ønsket skrivemåte i Brønnøysundregistrene. Det vil derfor legges til rette for at det ikke skal gå utover saksbehandlingstiden ved registrene.

Et viktig spørsmål er hvem som skal dekke kostnadene ved en eventuell endring i skrivemåten. I dag er det et gebyr på 1 440 kroner til Foretaksregisteret for elektronisk melding om endring av navn for de fleste organisasjonsformer, herunder AS, ASA, ENK, ANS, BBL, FLI, NUF og SA, jf. forskrift om gebyr til Brønnøysundregistrene § 5 tredje ledd. Departementet foreslår at gebyr for endring av foretaksnavn skal følge den til enhver tid gjeldende gebyrstruktur.

En bestemmelse om registrering av store og små bokstaver etter enhetens eget ønske, foreslås eventuelt tatt inn i forskrift 9. februar 1995 nr. 114 om registrering av juridiske personer m.m. i Enhetsregisteret. Alternativt kan endringen skje gjennom instruks til registerfører.

Vi ber om høringsinstansenes syn på disse spørsmålene.

Se alternativt forslag til § 13 i forskrift om registrering av juridiske personer m.m. i Enhetsregisteret.

Ortografiske tegn og mellomrom skal ikke skille ellers like foretaksnavn

Etter departementets vurdering er dagens praksis med at ortografiske tegn er nok til å skille ellers like foretaksnavn (såkalt atskillende evne), ikke i samsvar med tolkningen som fremgår av forarbeidene til foretaksnavneloven § 2-1. Se foran i punkt 5.3.5 om dette. Departementet har derfor vurdert om dagens praksis bør fortsette, eller om det er grunn til å legge uttalelsene i forarbeidene til grunn. Skal dagens praksis fortsette, bør dette reguleres.

Et hovedmål for Brønnøysundregistrene er å legge til rette for høyest mulig grad av maskinell saksbehandling. Departementet er innforstått med at bestemmelser som krever manuelt arbeid, innebærer økt ressursbruk for registrene. Etter departementets vurdering er det imidlertid ikke tatt tilstrekkelig hensyn til konsekvensene for de foretakene som utsettes for navneetterligninger, ved at andre bruker et foretaksnavn som er identisk, men med ortografiske tegn eller mellomrom i tillegg. Også kunder vil normalt få problemer med å skille fra hverandre foretak med nesten helt like foretaksnavn. Profesjonelle forretningsforbindelser vil regelmessig bruke organisasjonsnummer, og dette er derved ikke et problem som går utover profesjonelle kreditorer eller det offentliges mulighet til å ta kontakt med riktig foretak. Det er typisk forbrukere som leter etter en bestemt vare eller en virksomhet med et tilsvarende foretaksnavn, som vil ha problemer med å skille slike foretak fra hverandre.

Systemteknisk har det vært vanskelig å skille foretaksnavn hvor ortografiske tegn og mellomrom har gitt språklig naturlige ulikheter, fra ulikheter som ikke er naturlige i en språklig kontekst. Dagens teknologi kan utelate ortografiske tegn og mellomrom ved den maskinelle sammenligningen som gjøres før registrering av et nytt foretaksnavn. Det er imidlertid ikke tilgjengelig teknologi som kan vurdere om bruk av ortografiske tegn eller mellomrom innebærer at navnene etter anerkjente språknormer og en alminnelig språklig forståelse har ulik betydning, og derved bør anses som ulike.

Dette innebærer at det maskinelt vil gis avslag ved registrering av slike foretaksnavn. Gjennomføres bestemmelsen slik den var tenkt fra lovgivers side, vil det være behov for å gjøre manuell vurdering av

om foretaksnavnet skiller seg naturlig fra tidligere registrerte foretak og dermed kan registreres, eller om det må anses identisk jf. § 2-1 og ikke kan registreres. I det nye saksbehandlingssystemet som er under utvikling i Brønnøysundregistrene, vil en slik kontroll heller ikke kunne gjøres. Slik manuell kontroll vil derfor måtte gjøres inntil bedre teknologiske løsninger også kan stå for denne vurderingen.

Denne merbelastningen oppveies etter departementets syn av hensynet til forvekslingsfaren som dagens praksis innebærer. Etter departementets vurdering er det også uheldig at praktiseringen av kriteriet «identisk» ikke har skjedd i samsvar med lovforarbeidene til foretaksnavneloven. Det betyr at det kan finnes foretaksnavn som er registrert til tross for at de er identiske ifølge forarbeidene til foretaksnavneloven § 2-1. Etter departementets syn bør bestemmelsen forstås og praktiseres slik det er lagt til grunn i forarbeidene.

Departementet har vurdert ulike måter å oppnå dette på. Ett alternativ er å ta inn en presisering i selve lovteksten. En ulempe med å ta inn en presisering i selve lovteksten, er at en regulering for kun ett element av forståelsen av begrepet «identisk», kan skape tvil om de andre elementene i vurderingen. Departementet ber særskilt om høringsinstansenes syn på dette spørsmålet.

Dagens praktisering av foretaksnavneloven § 2-1 har medført at det er registrert mange foretak med foretaksnavn som ikke ville ha blitt tillatt registrert hvis forarbeidene hadde blitt lagt til grunn fra starten av. Å endre disse foretaksnavnene vil innebære en vesentlig kostnad for både dem det gjelder og Brønnøysundregistrene. Etter departementets vurdering må det også legges vekt på at foretak har innrettet seg på at det registrerte foretaksnavnet er lovlig. Departementet foreslår derfor at endringen bare skal gis virkning for foretaksnavn som registreres etter at en eventuell endring trer i kraft.

Se forslag til endring i foretaksnavneloven § 2-1.

Endringer for å gjøre lovteksten teknologinøytral

Departementet foreslår enkelte språklige endringer i enhetsregisterloven og foretaksregisterloven for å gjøre lovteksten teknologinøytral. De enkelte forslagene til endringer er omtalt i kapittel 8 nedenfor.

Det er hensiktsmessig at Enhetsregisterets og Foretaksregisterets utlevering av opplysninger ikke skal være bundet av teknologi på tidspunktet for lovgivningen, og at utlevering kan skje på den måten de ulike registrene finner det hensiktsmessig. Registrene bør etter departementets syn kunne utlevere opplysninger ved bruk av elektroniske hjelpemidler. Tilsvarende gjelder for innsending av meldinger til registrene.

Se forslag til endringer i enhetsregisterloven § 8, § 22 og § 27 og foretaksregisterloven § 4-4 og § 8-1.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Innledning

Forslagene forventes å bidra til å nå regjeringens mål om å fjerne hindringer for digitalisering, målet om mer effektiv ressursbruk i det offentlige, og å legge til rette for økt samlet verdiskaping.

De foreslåtte endringene vil medføre kostnader både for næringslivet og Brønnøysundregistrene. En usikker rettsstilstand har imidlertid også negative økonomiske konsekvenser. Etter departementets vurdering vil kostnadene ved ikke å gjennomføre de foreslåtte endringene overstige de tilpasningskostnadene som endringene innebærer.

Konsekvenser for næringslivet

Avgivelse av fødselsnummer og d-nummer

Departementet foreslår at tilknyttet register, offentlige myndigheter og virksomheter, private virksomheter som utfører lovpålagte oppgaver eller oppgaver på vegne av det offentlige, og finansforetak, får tilgang til fødselsnummer og d-nummer fra Enhetsregisteret og Foretaksregisteret, slik at reglene blir harmonisert med folkeregisterloven.

Når personopplysninger overføres til de disse brukerne med en sikker identifikator, fjernes usikkerhet om hvem opplysningene gjelder. Ved sammensetting av datasett som inneholder personopplysninger, vil den sikre identifikatoren knytte opplysninger til rett person og tidligere kilder til feil lukes ut. Forslaget sikrer kvalitet i opplysninger som skal være offentlig tilgjengelige, og bidrar til økt samfunnsøkonomisk nytte.

For de nevnte brukerne, herunder private virksomheter, vil ikke forslaget ha en merkbar direkte betydning, utover at opplysninger som gjelder rolle innehavere i foretaket er korrekt via koblingen med en sikker identifikator.

Registrering av enkeltpersonforetak

Departementet foreslår å fjerne registreringsplikten for visse typer enkeltpersonforetak i Foretaksregisteret. Departementet foreslår ikke endringer i gjeldende regler om at enkeltpersonforetak om ønskelig kan registreres frivillig i Foretaksregisteret eller Enhetsregisteret. Forslaget innebærer en betydelig reduksjon i registreringsplikten for enkeltpersonforetak.

Forslaget betyr at registrering i Enhetsregisteret først og fremst vil følge av at næringsvirksomheten registreres i tilknyttet register, i hovedsak Merverdiavgiftsregisteret og Arbeidsgiverregisteret. Opplysningene i de innsendte meldingene til tilknyttet register vil bli lagt til grunn for registrering i Enhetsregisteret.

Personer som starter næring i eget navn, vil dermed ikke lenger måtte undersøke om virksomheten skal meldes til Foretaksregisteret. Andre plikter som gjelder for virksomheter vil ikke bli berørt, som for eksempel krav til registrering av forskudd på skatt, krav til å melde merverdiavgiftspliktig omsetning eller krav til å melde eventuelle arbeidsforhold til NAV.

Når registrering knyttes til plikter for skatt, moms og arbeidsgiveravgift, vil registreringen utløses av plikter som det er av betydning at nye næringsvirksomheter etterlever. Registreringen i Enhetsregisteret vil da bli et virkemiddel for å overholde pliktig innrapportering og -betaling. Med dette forslaget vil det bli synlig at virksomheten er meldt inn til Skatteetaten, og når det er meldt ansatte til NAV. På denne måten vil forslaget ha samfunnsøkonomisk nytte ved at all ny virksomhet allerede i startfasen melder om virksomheten til etatene med ansvar for skatteinnkreving og arbeidsliv.

Det er ikke knyttet noen spesielle fordeler eller ulemper til forslaget om at en person for fremtiden kun kan registrere ett enkeltpersonforetak. Denne adgangen har en historisk begrunnelse fra handelsregistrenes tid, og grunnlaget falt bort med opprettelsen av Enhetsregisteret i 1995. Det vil fremdeles være adgang til å registrere mer enn en underenhet, for de virksomheter som er arbeidsgiver på flere steder hvor det gjelder ulik geografisk differensiert arbeidsgiveravgift.

Reglene om utforming av foretaksnavn

Foretaksnavn for NUF

Departementet foreslår at navnet til utenlandske virksomheter som skal registreres i Enhetsregisteret og Foretaksregisteret, skal inneholde betegnelsen NUF. Forslaget vil ikke ha merkbare konsekvenser for de som registrerer et NUF.

Departementet foreslår også at det utenlandske hovedforetakets navn og reelle ansvarsform skal være en del av navnet til den norske filialen av den utenlandske virksomheten. Hovedforetakets organisasjonsform skal det allerede opplyses om i meldingen som sendes til Enhetsregisteret. Opplysningen om hovedforetakets navn og ansvarsform vil være nyttig både for allmenheten og for de som skal gjøre avtale eller handle med virksomheten.

Foretaksbetegnelsen skal stå til slutt i foretaksnavnet

Departementet foreslår at den norske foretaksbetegnelsen skal stå til slutt i det offisielle foretaksnavnet. Forslaget gjelder både for nye og eksisterende foretak i Foretaksregisteret. Forslaget innebærer at foretaksbetegnelsen blir mer synlig og tydelig for tredjeparter.

For foretak som allerede er registrert, kan kravet gi konsekvenser eller på andre måter være uegnet for et mindre antall foretak. Etter høringen vil det bli vurdert om det er behov for adgang til å gjøre unntak fra kravet der forslaget vil få et uheldig utfall for utformingen av foretaksnavnet.

For nye foretak som skal registreres, vil forslaget ikke innebære administrative eller økonomiske konsekvenser.

Bruk av store og små bokstaver

Departementet foreslår at man åpner for at foretaksnavn registreres på den måten foretakene selv skriver foretaksnavnet, dvs. med både store og små bokstaver. Det blir foreslått at nye regler skal gjelde for nyregistreringer og eventuelle foretak som ønsker å melde endring av skrivemåte.

Det er departementets vurdering at registerkvaliteten vil økes når navn på foretak inneholder både store og små bokstaver, fordi det registrerte navnet vil samsvare med det navnet foretaket selv har valgt.

Tredjeparter vil kunne gjøre oppslag ett sted for å undersøke hvordan foretaket selv skrivet sitt foretaksnavn. Forslaget innebærer imidlertid at registeret over lang tid vil inneholde foretaksnavn som er innført etter både gammel og ny praksis. Den fulle samfunnsmessige nytten av dette forslaget vil derfor først oppnås på lang sikt.

Hvis foretaksnavnet er skrevet inn på ulik måte i Samordnet registermelding og i vedlegg, vil det innebære lengre saksbehandlingstid. Der det ikke er samsvar, vil det også kunne resultere i flere nektingsvedtak. Denne kostnaden er ikke prissatt.

Ortografiske tegn og mellomrom skal ikke skille ellers like foretaksnavn

Departementet foreslår at ortografiske tegn og mellomrom i foretaksnavn ikke skal være tilstrekkelig til å skille to ellers identiske foretaksnavn fra hverandre. Forslaget vil ha positive virkninger for næringslivet ved at forslaget kan forhindre registrering av foretaksnavn som kan være egnet til forveksling med et etablert foretaksnavn. Forslaget kan også forhindre misforståelser og sammenblanding når et foretaksnavn ligner et annet.

Andre forslag

De foreslåtte språklige endringene for å gjøre regelverket teknologinøytralt og digitaliseringsvennlig vil kunne medføre enkelte besparelser for næringslivet.

Konsekvenser for offentlig forvaltning**Avgivelse av fødselsnummer og d-nummer**

For Brønnøysundregistrene vil forslagene innebære endringer i hvem som skal få tilgang til fødselsnummer og d-nummer ved utlevering av rolleopplysninger. Endringene vil følge det som gjelder etter folkeregisterloven § 10-1 første ledd. Behovet for tekniske tilpasninger vil være begrenset. For tilknyttet register, offentlige myndigheter og virksomheter, private virksomheter som utfører lovpålagte oppgaver eller oppgaver på vegne av det offentlige, og finansforetak, som mottar opplysninger og eventuelle offentlige registreiere, vil forslaget bidra til kvalitet på rolleopplysningene som mottas. Eventuelle endringer i rutiner vil ikke være betydelige.

Registrering av enkeltpersonforetak

I 2021 ble ca. 43 000 enkeltpersonforetak registrert for første gang i Brønnøysundregistrene. Det er grunn til å anta at mange enkeltpersonforetak ikke vil ha behov for registrering i Foretaksregisteret. Forslaget innebærer en forventet reduksjon i antallet registreringsmeldinger til registrene, men det er ikke gjort beregninger om størrelsen på reduksjonen.

For Brønnøysundregistrene innebærer forslaget mulighet til maskinell behandling av digitale meldinger om registrering av enkeltpersonforetak i Enhetsregisteret som kommer fra et tilknyttet register. Det samme vil gjelde ved frivillig registrering i Foretaksregisteret.

Brønnøysundregistrene opplyser at det i gjennomsnitt tar syv dager å få registrert et enkeltpersonforetak. Som følge av en maskinell saksbehandling, vil saksbehandlingstiden kunne reduseres betraktelig. Faktisk behandlingstid vil kunne foregå i tilnærmet sanntid for de fleste nyregistreringer. I tillegg vil endringen innebære reduksjon i behov for saksbehandling og oppfølging som følge av feilregistreringer (at et enkeltpersonforetak som skulle ha vært registrert i Foretaksregisteret kun søker registrering i Enhetsregisteret). Kostnaden ved tilpasning til helmaskinell saksbehandling ble i 2020 estimert til 0,8 millioner kroner. Det er ikke foretatt noen ny estimering av denne kostnaden.

Det kan påregnes at mange av virksomhetene som i dag er registrert i Foretaksregisteret, vil be om å bli slettet fra dette registeret. Dette vil kreve ressurser i en overgangsperiode, men på sikt vil det frigjøre ressurser både i Enhetsregisteret og i Foretaksregisteret. Forslaget vil også frigjøre ressurser fra saksbehandlingen når registrene hverken vil motta meldinger om, eller trenger å vurdere manuelt meldinger fra fysiske personer som ønsker å registrere flere enkeltpersonforetak.

Bortfall av registreringsplikt for enkeltpersonforetakene i Foretaksregisteret vil ikke virke inn på saksbehandlingen i de tilknyttede registre i Skatteetaten og NAV. Skatteetaten tar selvstendig stilling til om skatteyter skal betale forskudd på inntekt, og om virksomheten skal registreres i Merverdiavgiftsregisteret. Tilsvarende vil gjelde NAV når det meldes et arbeidsforhold fra en personlig arbeidsgiver.

Ved mulighet til frivillig registrering i Foretaksregisteret kan det fremdeles oppstå behov for saksbehandling som følge av at et enkeltpersonforetak blir registrert i Foretaksregisteret, men at innehaveren senere ikke ser behov for dette. I noen tilfeller har Brønnøysundregistrene mottatt klager på pålagt gebyr som følge av feilregistrering i Foretaksregisteret, men der enkeltpersonforetaket ikke har plikt til det. Ved

at reglene forenkles legger departementet til grunn at antall virksomheter som på grunn av manglende kunnskap om regelverket ber om registrering i Foretaksregisteret, reduseres. Innsparingen er ikke prissatt.

Utover dette vil ikke forslaget innebære vesentlige økonomiske konsekvenser.

Reglene om utforming av foretaksnavn

Kostnader for systemendringer og eventuelt manuell saksbehandlingsjobb der det må gjøres korrigeringer er samlet estimert til 1,4 årsverk for å gjøre de systemtekniske tilpasningene. Den største kostnaden vil være hva endringsforslagene innebærer av mer manuell saksbehandling, og risiko for lavere fremtidig automatiseringsgrad.

Det er i dag i overkant av 25 000 NUF som ikke har betegnelsen NUF i navnet. Tillegget av betegnelsen NUF i navnet til alle filialer av utenlandske virksomheter, vil kreve noen tekniske tilpasninger i Brønnøysundregistrene slik at det kan gjøres maskinelt. NUF som bruker «norsk avdeling» eller lignende varianter i navnet, må likevel behandles manuelt. Brønnøysundregistrene undersøker allerede i dag om hovedforetaket til enn filial av en utenlandsk virksomhet er reelt, og at det er ført i et foretaksregister i hjemlandet. Kostander til dette er begrenset og dekkes over eksisterende budsjett. Merarbeidet med å føre opplysningen inn i registeret, vil være lite.

For å flytte eksisterende foretaksbetegnelse til slutt i foretaksnavnet, vil Brønnøysundregistrene måtte gjøre en teknisk tilpasning, og endringer i den tekniske løsningen for den digitale utgaven av registermeldingen. Tekniske og manuelle tilpasning er begrenset og dekkes over eksisterende budsjett. Dersom det skal være adgang til å be om unntak, må det påregnes ytterligere manuell jobb.

Forslaget om å registrere små og store bokstaver vil kreve tekniske tilpasninger i Brønnøysundregistrene. Systemtekniske endringer og endringer i Samordnet registermelding er begrenset, og tas over eksisterende budsjett. En sjekk av melding opp mot vedlegg medfører lengre saksbehandling og vil kunne resultere i flere nektinger der det ikke er samsvar. Enhetsregistret og Foretaksregisteret mottar ca. 50 000 meldinger med navn (navneendringer og nyregistreringer) i året. I tillegg kommer nektingsvedtak og oppfølging av disse, som gir økt saksbehandlingstid og administrative belastninger for brukerne. Dette kan medføre lengre saksbehandlingstid eller et behov for å øke ressursene til saksbehandling med 2,5 årsverk. Det påregnes også at flere foretak melder inn navneendring. Kostnaden til dette dekkes av gebyr i tråd med gebyrforskriften.

Forslaget om at ortografiske tegn og mellomrom ikke skal skille ellers like foretaksnavn, vil innebære mer skjønnsmessig vurdering av innholdet i foretaksnavnet, og dermed mer manuell kontroll. Dette kan føre til behov for å øke ressursene til saksbehandling. Forslaget kan også innebære økte administrative belastninger for brukerne hvis saksbehandler må bruke tid på å oppklare meningsinnholdet i foretaksnavnet. Systemtekniske tilpasninger er begrenset og dekkes over eksisterende budsjett.

Det er i dag et lite antall klagesaker som dreier seg om ortografiske tegn og mellomrom. Det er vanskelig å anslå om forslaget på sikt vil innebære endringer i antallet klagesaker som dreier seg om foretaksnavn.

Merknader til de enkelte bestemmelsene i høringsforslaget

Endringer i enhetsregisterloven

Til § 8

I *tredje ledd* er ordet «bekreftet utskrift» endret til «bekreftelse», og «en slik utskrift» til «bekreftelsen». Endringene skal gjøre bestemmelsen teknologinøytral.

Til § 22

Første ledd er endret for å tilpasse ordlyden til folkeregisterloven § 10-1 første ledd. Endringen medfører at kretsen av hvem som kan få utlevert rolleinnhaveres fødselsnummer og d-nummer fra Enhetsregisteret, utvides. I tillegg til offentlige myndigheter og virksomheter, kan private virksomheter som utfører lovpålagte oppgaver eller oppgaver på vegne av det offentlige, motta fødselsnummer og d-nummer fra Enhetsregisteret. Det samme gjelder finansforetak. Tilgangen til fødselsnummer og d-nummer tilsvarer dermed den krets av mottakere som kan få disse opplysningene fra Folkeregisteret etter folkeregisterloven § 10-1 første ledd.

Fødsels- og d-nummer til rolleinnhavere gis gjennom Brønnøysundregistrenes web-serviceløsning. Basert på organisasjonsformen gis offentlige virksomheter brukernavn og passord. Hvilke virksomheter som er kredittopplysningsforetak fremgår av Datatilsynets oversikt, og finansinstitusjoner fremgår av Finanstilsynets virksomhetsregister. Virksomheter som utfører lovpålagte oppgaver på vegne av det offentlige, vil ikke få tilgang uten videre. De vil måtte begrunne hvorfor de skal ha tilgang, og tilgang vil eventuelt bli gitt etter en konkret vurdering.

Bestemmelsen er også endret slik at passusen til bruk i deres «virksomhet» erstattes med til bruk i deres «saksbehandling». Termen virksomhet brukes i dag for enhet, og ikke lenger for de oppgavene som løses i virksomheten. Den foreslåtte endringen er kun ment for å tilpasse ordlyden til dagens terminologi. I *andre ledd første punktum* foreslås det flere endringer. For å gjøre bestemmelsen teknologinøytral foreslås det at ordene «og utskrift av» og «elektronisk kopi av» blir fjernet, og at første punktum tilpasses denne endringen. Registerfører kan isteden finne en hensiktsmessig måte å gi tilgang til opplysninger og dokumenter på. Det kan være fysisk utskrift av dokumenter, elektronisk tilgjengeliggjøring eller på annen måte som teknologien tillater. *Andre punktum* endres ikke. *Tredje punktum* foreslås opphevet fordi Kredittopplysningsforetak er dekket av begrepet «finansforetak» i første ledd.

Til § 27

I innledningen til bestemmelsen foreslås ordene «opplysning ved utskrift eller på annen dokumenterbar måte» erstattet med «opplysning på en dokumenterbar måte». Endringen skal gjøre bestemmelsen teknologinøytral.

Endringer i foretaksregisterloven

Til 2-1

Første ledd nr. 7 foreslås opphevet. Det innebærer at ingen enkeltpersonforetak har plikt til å være registrert i Foretaksregisteret. Enkeltpersonforetak som er arbeidsgiver, vil omfattes av reglene om

registrering i NAV Aa-registeret. For virksomheter som har merverdiavgiftspliktig omsetning, vil det være krav om registrering i Merverdiavgiftsregisteret dersom den årlige omsetning overstiger terskelverdien.

Til § 2-2

Endring i *første punktum* er tilpasset at § 2-1 nr. 7 foreslås opphevet. Gjeldende bestemmelse om at norske enkeltpersonforetak har rett til frivillig registrering i Foretaksregisteret, videreføres.

Til § 4-4

I *bokstavene a, b og c* er ordene «utskrift» og «gjenpart» endret til «kopi». Endringen er gjort for å gjøre bestemmelsen teknologinøytral.

Til § 8-1

I *første punktum* er den tidligere ordlyden «gjøre seg kjent med det som er registrert i foretaksregisteret og få utskrift av dette» foreslått erstattet med «få tilgang til opplysninger og dokumenter registrert i Foretaksregisteret.» Endringene er ment å gjøre bestemmelsen teknologinøytral. I *andre punktum* er «d-nummer» tilføyd.

Til ny § 8-1a

Bestemmelsen er ny og tilpasset enhetsregisterloven § 22 første ledd om innsyn i registrerte opplysninger, herunder fødselsnummer og d-nummer. Det vises til merknaden til denne bestemmelsen.

Endringer i foretaksnavneloven

Til § 2-1

Ifølge *første ledd nytt tredje punktum* vil ikke ortografiske tegn og mellomrom skille to ellers identiske foretaksnavn fra hverandre. Det innebærer at registerfører skal kontrollere foretaksnavnet som ønskes registrert mot eldre registrerte foretaksnavn som ellers er identiske.

Hvis ortografiske tegn og mellomrom gjør at foretaksnavnene skiller seg fra hverandre i en språklig kontekst, kan det nye foretaksnavnet registreres. Hvis foretaksnavnene ikke skiller seg fra hverandre og fremstår like i en språklig kontekst, kan det nye navnet ikke registreres.

Til § 2-2

Forslaget til *nytt 15. ledd første punktum* skal foretaksnavnet være det samme som hovedforetakets navn, og også inneholde den offisielle betegnelsen på organisasjonsformen i hjemlandet dersom denne fremgår av foretaksnavnet i hjemlandet. Organisasjonsform er den offisielle betegnelsen på hvordan virksomheten er organisert, og bestemmer hvilke regler gjeld, forpliktelser m.m. som gjelder. I enkelte andre lovbestemmelser, herunder foretaksregisterloven § 3-8, er begrepet foretaksform brukt om organisasjonsform.

I dag blir bruk av tegn som è, é, ô, õ og ö lagt inn manuelt. Når Brønnøysundregistrene får nytt registersystem, vil slike tegn kunne legges inn maskinelt.

Etter *andre punktum* innebærer at betegnelsen NUF skal fremgå av foretaksnavnet til utenlandske foretak.

Forslaget til *nytt andre punktum i 16. ledd* innebærer at foretaksbetegnelsen skal stå til slutt i foretaksnavnet.

Forslag til lovendringer

I

I lov 3. juni 1994 nr. 15 om Enhetsregisteret foreslås følgende endringer:

§ 8 tredje ledd skal lyde:

Registerfører kan bestemme at andre ledd ikke skal gjelde for enheter hjemmehørende i utlandet som ved registrering i Enhetsregisteret fremlegger *bekreftelse fra* offentlig registreringsmyndighet i hjemlandet som viser at enheten er stiftet eller opprettet i henhold til hjemlandets lover. I den grad *bekreftelsen* inneholder opplysninger som nevnt i § 6, kan registerfører bestemme at den legges til grunn som dokumentasjon for også registrering av disse opplysningene.

§ 22 første og andre ledd skal lyde:

Tilknyttet *register, offentlige myndigheter og virksomheter, private virksomheter som utfører lovpålagte oppgaver eller oppgaver på vegne av det offentlige, og finansforetak, kan få utlevert fødselsnummer og d-nummer fra Enhetsregisteret, og har rett til å få tilgang til opplysninger registrert i Enhetsregisteret til bruk i deres saksbehandling.*

Enhver har rett til å få tilgang *til opplysninger og dokumenter* registrert i Enhetsregisteret. Dette gjelder likevel ikke fødselsnummer og *D-nummer*.

§ 27 innledningen skal lyde:

Dersom Enhetsregisteret gir feil *opplysning på en* dokumenterbar måte, har den som uforskyldt lider tap rett til erstatning av staten så fremt tapet skyldes:

II

I lov 21. juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak foreslås følgende endringer:

§ 2-1 første ledd nr. 7 oppheves.

§ 2-2 første punktum skal lyde:

Norske *enkelpersonforetak* har rett til *registrering*, og er i så fall underlagt lovgivningens regler om registrering.

§ 4-4 bokstav a til c skal lyde:

a. *Kopi* av stiftelsesdokument og *protokoll* fra generalforsamlinger som viser meldte opplysninger i aksjeselskap, allmennaksjeselskap, samvirkeforetak og annet foretak med begrenset ansvar, forening og annen innretning; selskapsavtalen for ansvarlig selskap, kommandittselskap og europeisk økonomisk foretaksgruppe, selskapsavtalen for interkommunalt selskap, for stiftelser, stiftelsesdokumentet eller den disposisjonen som ellers danner grunnlaget for stiftelsen, og *kopi* av vedtak om opprettelse av regionalt helseforetak og helseforetak.

b. *Kopi* av stiftelsesdokumentet og protokoll fra senere foretaksmøter som viser meldte opplysninger i statsforetak.

c. *Kopi* av protokoll som viser valg av styremedlemmer, observatører og revisor.

§ 8-1 første og andre punktum skal lyde:

Enhver har rett til å få tilgang til opplysninger og dokumenter registrert i Foretaksregisteret. Dette gjelder likevel ikke fødselsnummer og d-nummer.

Ny § 8-1a skal lyde:

§ 8-1a (utlevering av fødselsnummer og d-nummer)

Offentlige myndigheter og virksomheter, private virksomheter som utfører lovpålagte oppgaver eller oppgaver på vegne av det offentlige, og finansforetak, kan få utlevert fødselsnummer og d-nummer fra Foretaksregisteret.

III

I lov 21. juni 1985 nr. 79 om enerett til foretaksnavn og andre forretningskjennetegn mv. foreslås følgende endringer:

§ 2-1 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Ortografiske tegn og mellomrom skiller ikke to ellers identiske foretaksnavn fra hverandre.

§ 2-2 nytt femtende ledd skal lyde:

Foretaksnavnet til utenlandske foretak skal være det samme som hovedforetakets navn, herunder den offisielle betegnelsen for organisasjonsformen dersom organisasjonsformen fremkommer av det utenlandske foretakets offisielle navn i hjemlandet. Foretaksnavnet skal inneholde betegnelsen NUF.

§ 2-2 nåværende femtende ledd blir nytt sekstende ledd.

§ 2-2 sekstende ledd nytt andre punktum skal lyde:

Foretaksbetegnelsen skal plasseres til slutt i foretakets navn.

Nåværende andre punktum blir tredje punktum.

IV

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelser til forskjellig tid.

2. Departementet kan gi nærmere overgangsbestemmelser.

Forslag til forskriftsendringer

I

I forskrift 9. februar 1995 nr. 114 om registrering av juridiske personer m.m. i Enhetsregisteret foreslås følgende endringer:

§ 9 skal lyde:

§ 9 Enkeltpersonforetak

Det kan ikke registreres flere enkeltpersonforetak på én og samme person.

§ 13 nytt tredje ledd skal lyde:

Enhetsens navn føres inn i Enhetsregisteret med små og store bokstaver slik det er angitt i blanketten.

Ny § 21 a skal lyde:

§ 21 a. Utenlandske foretak

Navnet til en filial av en utenlandsk virksomhet som blir registrert i Enhetsregisteret, skal være det samme som hovedforetakets navn, herunder den offisielle betegnelsen for organisasjonsformen dersom organisasjonsformen fremkommer av den utenlandske virksomhetens offisielle navn i hjemlandet.

Navnet til norskregistrerte utenlandske virksomheter skal inneholde betegnelsen NUF. Foretaksbetegnelsen NUF skal plasseres til slutt i navnet.

II

Forskrift om krav til foretaksnavn

Fastsatt av Nærings- og fiskeridepartementet med hjemmel i lov 21. juni 1985 nr. 79 om enerett til foretaksnavn og andre forretningskjennetegn mv. § 2-2 15. ledd.

§ 1 Ortografiske tegn og mellomroms adskillende evner

Ortografiske tegn og mellomrom i et foretaksnavn har ikke atskillende evne, og skal ses bort fra ved vurderingen av om et foretaksnavn etter foretaksnavneloven § 2-1 er identisk med et tidligere registrert foretaksnavn.